

Číslo materiálu	1
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Renesance a humanismus
Ročník	1.ročník SŠO
Datum tvorby	12.12.2018
Anotace	Pracovní list – Humanismus a renesance ve světové literatuře (úkoly k tématu, časová osa, výňatek uměleckého textu)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor
Cíle výuky	Žák zařadí autora a jeho tvorbu do literárně historického kontextu, vytvoří časovou přímku, orientuje se v textu a vyzdvihne aktuální význam literárních děl
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová Čítanka I. k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

HUMANISMUS A RENESANCE V UMĚNÍ

Jméno a příjmení:

Třída:

Datum:

1) Pozorně si přečtěte článek a odpovězte na otázky uvedené níže.

Období 5.-13. století považovali italští humanisté za epochu temna. Viděli v něm barbarickou dobu, která zničila antickou kulturu. Oproti gotickému umění vyzdvihovali antické umění a umění, které navazovalo na jeho tradici. Počátky renesančního umění spadají, stejně jako humanismus, do 14. století. Pro toto umění je typické zpracování světských námětů a porozumění pro radosti života. Tím se liší od vážného středověkého umění, usilujícího především o oslavu Boha a křesťanské víry. Návrat k antice ve výtvarném umění, literatuře a v životním stylu se označuje pojmem renesance. Toto slovo znamená totéž co znovuzrození.

(ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN. Upraveno)

A) Vysvětlíte, co znamená pojem renesance.

B) Napiště, čím se liší renesance od středověkého umění.

C) Charakterizujte vztah renesance a antiky.

2) Označte, která tvrzení **nejsou pravdivá**:

Chybná tvrzení opravte.

Humanismus je myšlenkový směr, který věnuje hlavní pozornost Bohu a křesťanské víře.

Malířské umění využívá trojrozměrnost a perspektivu.

Kolébku renesance je Florencie.

Typickým rysem renesance a humanismu je individualismus.

V renesanci se mění postavení umělce, z řemeslníka se stává vysoce postavený a vážený člověk.

Renesance a humanismus vznikají v Anglii.

3) Z přesmyček vytvořte slova:

ceneresan

masmunishu

vidualismusindi

ankati

znovuzenízro

4) Vytvořte dvojice:

Leonardo da Vinci

kniha Vladař

Michelangelo

mecenášství

Niccolo Machaivelli

výzdoba Sixtinské kaple

Johann Gutenberg

Dekameron

rod Medici

Mona Lisa

Giovanni Boccaccio

vynález knihtisku

5) Prohlédněte si typická renesanční díla. Napište jejich název a pokus víte, doplňte i autora:

A)

B)

C)

D)

E)

6) Pojmenujte a seřad'te chronologicky (od nejstaršího po nejnovější) tyto stavby:
Ke každé ze staveb uveďte její sloh.

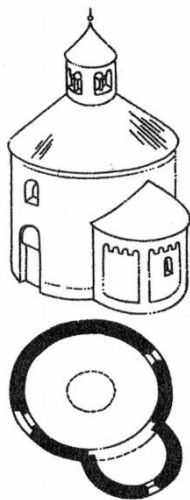
A)

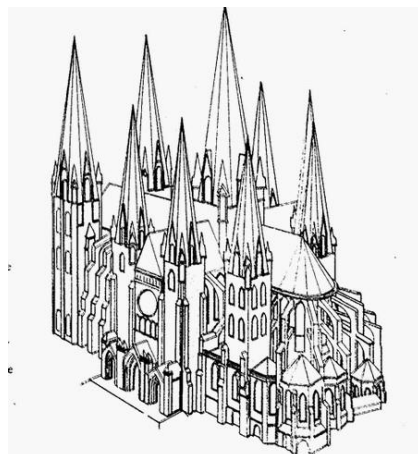
B)

C)

D)

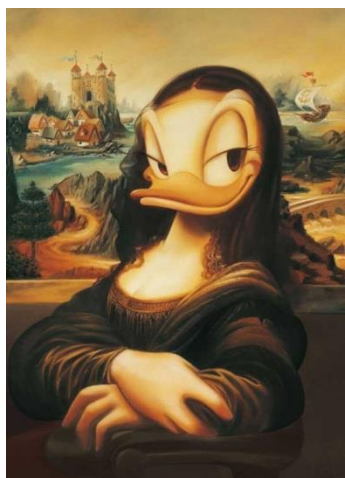

7) Vysvětlete pojem RENESANČNÍ ČLOVĚK.

8) Porovnejte životní styl člověka žijícího v renesanci s životním stylem člověka 21. století.

(Nápověda: srovnajte např. způsob trávení volného času, zájmy a koníčky, práci, životní úroveň, postavení žen, práva a povinnosti, vzdělání aj.)

9) Poznáte v parodii originální dílo? Jak byste tyto obrázky pojmenovali?

A)

B)

PRACOVNÍ LIST

HUMANISMUS A RENESANCE V UMĚNÍ

Jméno a příjmení:

Třída:

Datum:

1) Pozorně si přečtete článek a odpovězte na otázky uvedené níže.

Období 5.-13. století považovali italští humanisté za epochu temna. Viděli v něm barbarskou dobu, která zničila antickou kulturu. Oproti gotickému umění vyzdvihovali antické umění a umění, které navazovalo na jeho tradici. Počátky renesančního umění spadají, stejně jako humanismus, do 14. století. Pro toto umění je typické zpracování světských námětů a porozumění pro radosti života. Tím se liší od vážného středověkého umění, usilujícího především o oslavu Boha a křesťanské víry. Návrat k antice ve výtvarném umění, literatuře a v životním stylu se označuje pojmem renesance. Toto slovo znamená totéž co znovuzrození.

(ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN. Upraveno)

- A) Vysvětlíte, co znamená pojem renesance. **Renesance je znovuzrození, je to umělecký směr, který se vrací k antice, navazuje na ni v literatuře, výtvarném umění i ve způsobu života.**
- B) Napiště, čím se liší renesance od středověkého umění. **Renesance se narodil od středověkého umění soustřeďuje na člověka, který stojí v pozornosti jejího zájmu.**
- C) Charakterizujte vztah renesance a antiky. **Renesance přímo navazuje na antiku, kterou chápe jako svůj vzor.**

2) Označte, která tvrzení nejsou pravdivá:

Chybná tvrzení opravte.

**Humanismus je myšlenkový směr, který věnuje hlavní pozornost Bohu a křesťanské víře. X
Humanismus se zaměřuje na člověka.**

Malířské umění využívá trojrozměrnost a perspektivu.

Kolébku renesance je Florencie.

Typickým rysem renesance a humanismu je individualismus.

V renesanci se mění postavení umělce, z řemeslníka se stává vysoce postavený a vážený člověk.

Renesance a humanismus vznikají v Anglii. X Vzniká v severní Itálii.

3) Z přesmyček vytvořte slova:

reneresan **renesance**

masmunishu **humanismus**

vidualismusindi **individualismus**

ankati **antika**

znovuzenízro **znovuzrození**

4) Vytvořte dvojice:

Leonardo da Vinci	kniha Vladař
Michelangelo	mecenášství
Niccolo Machiavelli	výzdoba Sixtinské kaple
Johann Gutenberg	Dekameron
rod Medici	Mona Lisa
Giovanni Boccaccio	vynález knihtisku

5) Prohlédněte si typická renesanční díla. Napište jejich název a pokusíte se, doplňte i autora:

A) **Mona Lisa, da Vinci**   B) **David, Michelangelo**   C) **Zrození Venuše, Botticelli**

D) Bazilika sv. Petra, též Vatikánský dóm, př.

Michelangelo, Bernini, da Vinci aj.

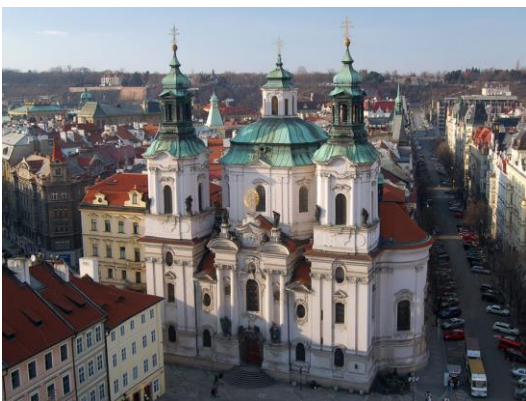
E) Sixtinská kaple, Michelangelo

6) Pojmenujte a seřad'te chronologicky (od nejstaršího po nejnovější) tyto stavby:

Ke každé ze staveb uveďte její sloh.

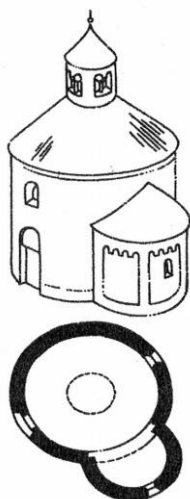
A) kostel (sv. Mikuláše), baroko, 4.

B) zámek (Lednice), renesance, 3.

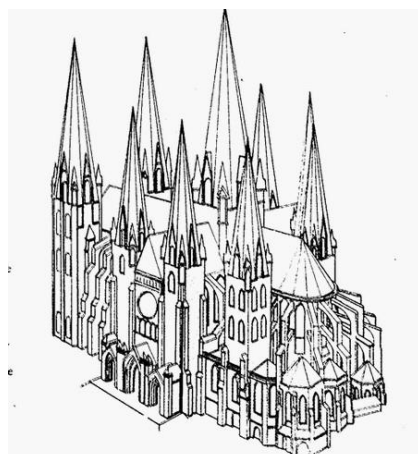

C)

rotunda,
románské umění, 1.

D) katedrála (sv. Víta), gotika, 2.

7) Vysvětlete pojem RENESANČNÍ ČLOVĚK.

Tímto pojmem je charakterizován všestraně rozvinutý člověk. Člověk, který má vysokou inteligenci, nebývalé množství zájmů, a možností profesního uplatnění. V rensanci např. Michelangelo, tj. malíř, sochař i architekt.

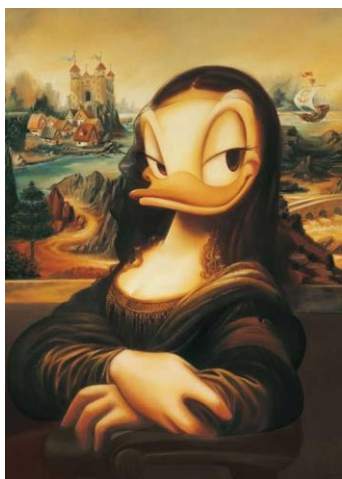
8) Porovnejte životní styl člověka žijícího v renesanci s životním stylem člověka 21. století.

(Nápověda: srovnajte např. způsob trávení volného času, zájmy a koníčky, práci, životní úroveň,

postavení žen, práva a povinnosti, vzdělání aj.)

Životní styl renesančního a dnešního moderního člověka je velmi rozdílný. Životní úroveň je mnohem nižší než dnešní, rozdělení společnosti je nesrovnatelné (např. vzhledem k početnosti střední vrsty). Volný čas pro drtivou většinu lidí ve středověku a raném novověku neexistuje. Lidé dřívější doby nemají žádnou techniku, věda a vzdělání se teprve rodí a určité skupiny lidí jsou naprosto nedostupné (poddaní, do jisté míry i ženy). Narozdíl od dnešní doby je většina lidí negramotná, necestuje a díky mizivé lékařské péči umírá v nízkém věku.

9) Poznáte v parodii originální dílo? Jak byste tyto obrázky pojmenovali?

A) Mona Lisa, př. Mona Kačeřice

B) Poslední večeře

Páně, př. Hrdinové na tahu

Použité zdroje:

1) Literatura

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. Praha 2002, Idea Servis.

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace I*. Praha 2002, Paseka.

PIJOAN, José. *Dějiny umění 5., 6.* Praha 1986, Odeon.

SOCHOROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce 1*. Praha 2008, Fragment.

2) Internetové zdroje (využito pouze pro obrazovou část)

www.wikipedia.org

<https://cz.pinterest.com/pin/322288917055583281/>

https://bonusweb.idnes.cz/posledni-vecere-pane-019-/Magazin.aspx?c=A120406_144355_bw-magazin_vdp

Číslo materiálu	2
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Renesance a humanismus
Ročník	1.ročník SŠO
Datum tvorby	12.12.2018
Anotace	Pracovní list – Humanismus a renesance v umění (charakteristické znaky antiky a renesance, práce s obrázky, úkoly k tématu)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky uměleckých směrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová Čítanka I. k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

HUMANISMUS A RENESANCE VE SVĚTOVÉ LITERATUŘE, DRAMA W. SHAKESPEARA

1) Přečtěte si následující stručné životopisy a přiřad'te ke každému z nich jméno jednoho ze spisovatelů:

A) *„Pocházel jsem z nezámožné rodiny florentského šlechtice. Dobře jsem se učil a dosáhnul jsem vysokého vzdělání. Nejvíc mě bavilo studium antické literatury. Miloval jsem dívku Beatricii, což se odrazilo v mém díle Božská komedie.“*

B) *„Žil jsem ve Florencii, ale byl jsem odtud vyhnán a musel jsem se přestěhovat. Vybral jsem si Avignon. Můj život ovlivnila žena, která se proslavila pod jménem Laura. Věnoval jsem se milostné poezii, kterou jsem shrnul do díla Zpěvník.“*

C) *„Studoval jsem na univerzitě, ale potom se to všechno nějak pokazilo. Stal se ze mě rváč, zloděj a tulák. Dokonce jsem byl za své prohřešky odsouzen k smrti, z čehož mě dostali moji vlivní přátelé. Bývám považován za prvního prokletého básníka.“*

D) *„Byl jsem všestranně nadaný tvůrce. Psal jsem vynikající verše, dramata, novely a romány. Pocházel jsem z rodiny zchudlého šlechtice. Bojoval jsem proti Turkům a dokonce jsem padl do zajetí a pobyl si v otroctví. Moje rodinné poměry byly smutné. Děti mi zemřely a moje žena odešla do kláštera. Proslavil mě román o rytíři Quijotovi.“*

Francesco Petrarca

Dante Alighieri

Miguel de Cervantes y Saavedra

François Villon

2) Označte nehodící se pojmy. Svoji odpověď zdůvodněte:

Božská komedie – Dekameron – Proglas – Velký Testament

Giovanni Boccaccio – François Rabelais – William Shakespeare – Leonardo da Vinci

Sixtinská kaple – Mona Lisa – Slunečnice – Poslední večeře Páně – David

románské umění – renesance – reformace – baroko – gotika

3) Vytvořte dvojice:

François Villon

Dekameron

François Rabelais

Gargantua a Pantagruel

Giovanni Boccaccio

Hamlet

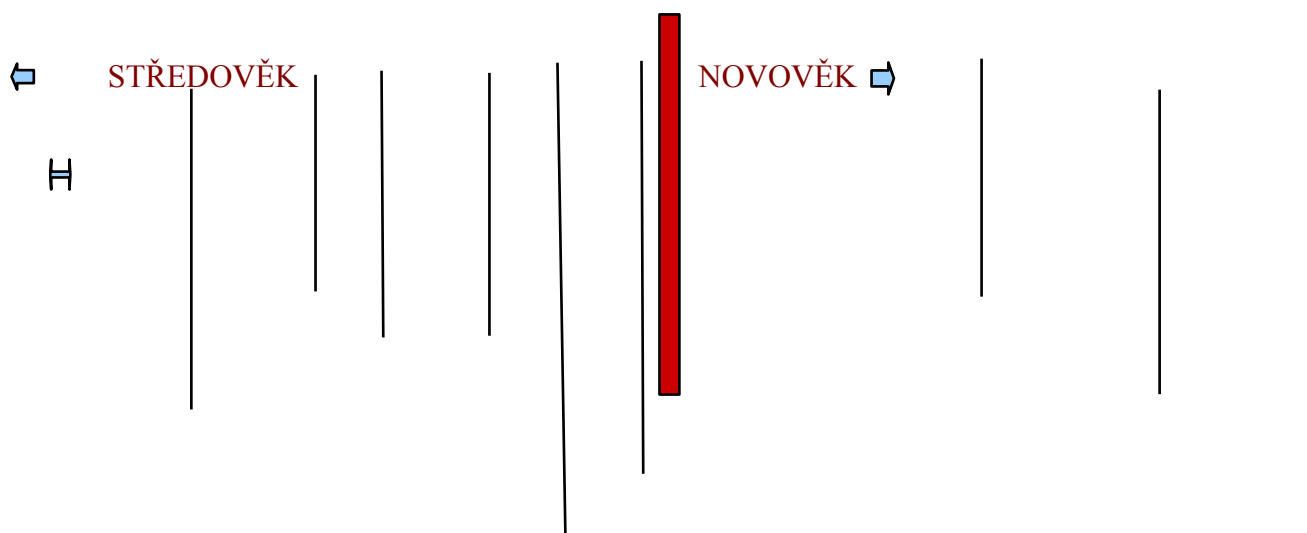
William Shakespeare

Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha

Miguel de Cervantes y Saavedra

Malý testament

4) Níže uvedené pojmy správně zanešte na časovou osu:

románské umění – renesance - objevení Ameriky – reformace - rytířská kultura – knihtisk – baroko - gotika - rekatolizace

5) Přečtěte si následující ukázkou a vypracujte úkoly uvedené pod textem:

JULIE

Ach Romeo, Romeo! Proč jsi jen Romeo?

Své jméno zapři, odřekni se otce, anebo, nechceš-li

zasvěť se mně a přestanu být Kapuletová.

ROMEO

Mám ještě poslouchat? Či odpovím?

JULIE

Tvé jméno jenom je můj nepřítel.

Tys jenom ty. Ty vůbec nejsi Montek.

Co je to, Montek? Ruka ne, ni noha,

*ni paže, ani tvář, ni jiná část,
patřící k člověku. Proč nemáš jiné jméno?
Copak je po jméně? Co růží zvou,
i zváno jinak vonělo by stejně.
A tak i Romeo, nebýt Romeo zván,
by nebyl o nic méně drahocenný
než s tímto jménem. Romeo, svlec to jméno!
A za ně, které není částí tebe,
si vezmi mne!*

ROMEO

*Beru tě za slovo.
Nazvi mě svým, a budu znovu pokřtěn.
Už nechci nikdy víc být Romeo.*

JULIE

*Kdo jsi, ty muži zahalený tmou,
že do mých tajů takhle vpadáš?*

ROMEO

*Jménem ti říci nedokáži, kdože jsem.
Mé jméno se mi protiví, že tobě
nejdražší světice, je proti mysli.
Mít je tu napsané, já bych je roztrh!*

JULIE

*Sto slov jsem sluchem ještě nevybila
z těch drahých úst, a přece znám ten hlas. -
Nejsi ty Romeo? A nejsi Montek?*

ROMEO

Ni to, ni ono, máš-li mi to za zlé.

JULIE

*Kde ses tu vzal? A proč jsi přišel? Mluv!
Zahradní zeď je vysoká a strmá,
a toto místo smrt, když uvážíš,
kdo jsi, kdyby tě zastih někdo z našich.*

ROMEO

*Na křídlech lásky přeletěl jsem zeď.
Let lásky nezastaví ani hradby.
Co láska může, to i udělá,
a tvoji příbuzní mi nezabrání.*

- A) Uveďte název díla a jméno autora.
- B) Znáte i další autorova díla? Napiště jejich názvy.
- C) Jaké hlavní motivy se v ukázce vyskytují?
- D) Pokuste se popsat vztah Julie a Romea.
- E) Jaká jsou jména rodů zmíněných v textu? Jaký je mezi nimi vztah?
- F) Pozorně si přečtěte červeně označenou část textu a pokuste se ji přepsat do současného jazyka.
- G) Zamyslele se nad tím, zda je dílo stále aktuální a svoji odpověď zdůvodněte.
- H) Znáte i další/ podobná zpracování tohoto tématu (např. filmová, divadelní, komiksová aj.)?

PRACOVNÍ LIST

HUMANISMUS A RENESANCE VE SVĚTOVÉ LITERATUŘE, DRAMA W. SHAKESPEARA

1) Přečtěte si následující stručné životopisy a přiřad'te ke každému z nich jméno jednoho ze spisovatelů:

A) „Pocházel jsem z nezámožné rodiny florentského šlechtice. Dobře jsem se učil a dosáhnul jsem vysokého vzdělání. Nejvíc mě bavilo studium antické literatury. Miloval jsem dívku Beatricii, což se odrazilo v mém díle Božská komedie.“

B) „Žil jsem ve Florencii, ale byl jsem odtud vyhnán a musel jsem se přestěhovat. Vybral jsem si Avignon. Můj život ovlivnila žena, která se proslavila pod jménem Laura. Věnoval jsem se milostné poezii, kterou jsem shrnul do díla Zpěvnik.“

C) „Studoval jsem na univerzitě, ale potom se to všechno nějak pokazilo. Stal se ze mě rváč, zloděj a tulák. Dokonce jsem byl za své prohřešky odsouzen k smrti, z čehož mě dostali moji vlivní přátelé. Bývám považován za prvního prokletého básníka.“

D) „Byl jsem všestranně nadaný tvůrce. Psal jsem vynikající verše, dramata, novely a romány. Pocházel jsem z rodiny zchudlého šlechtice. Bojoval jsem proti Turkům a dokonce jsem padl do zajetí a pobyl si v otroctví. Moje rodinné poměry byly smutné. Děti mi zemřely a moje žena odešla do kláštera. Proslavil mě román o rytíři Quijotovi.“

Francesco Petrarca B)

Dante Alighieri A)

Miguel de Cervantes y Saavedra D)

François Villon C)

2) Označte nehodící se pojmy. Svoji odpověď zdůvodněte:

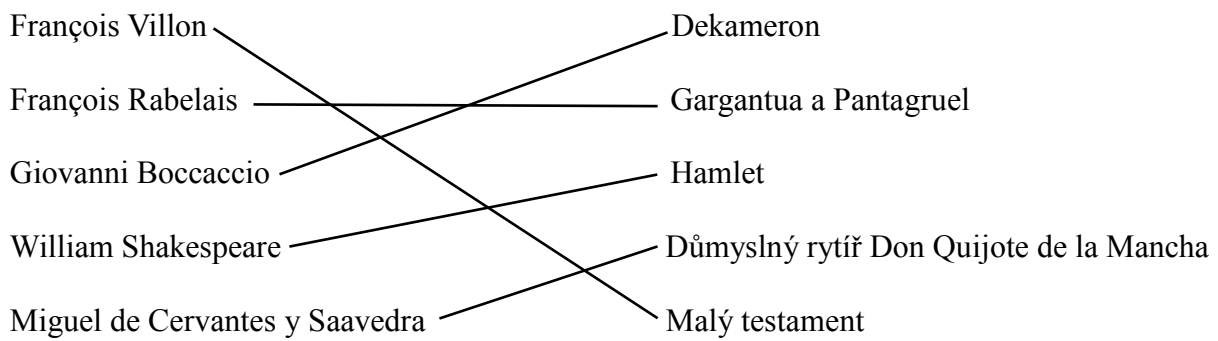
Božská komedie – Dekameron – Proglas – Velký Testament (Proglas je mnohem starší veršovaný úvod k evangeliu)

Giovanni Boccaccio – François Rabelais – William Shakespeare – Leonardo da Vinci (da Vinci je především výtvarný umělec, ne spisovatel)

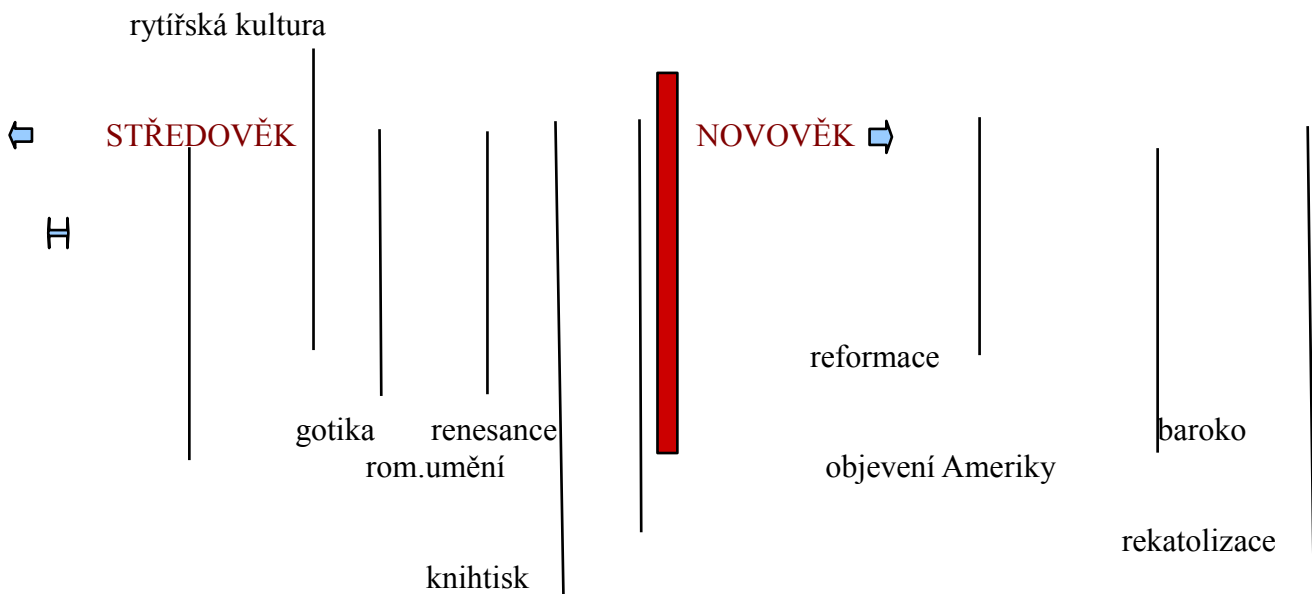
Sixtinská kaple – Mona Lisa – **Slunečnice** – Poslední večeře Páně – David (**Slunečnice je impresionistické dílo Vincenta van Gogha**)

románské umění – renesance – **reformace** – baroko – gotika (**reformace není umělecký směr**)

3) Vytvořte dvojice:

4) Níže uvedené pojmy správně zanešte na časovou osu:

románské umění – renesance - objevení Ameriky – reformace - rytířská kultura – knihtisk – baroko - gotika - rekatolizace

5) Přečtěte si následující ukázkou a vypracujte úkoly uvedené pod textem:

JULIE

Ach Romeo, Romeo! Proč jsi jen Romeo?

Své jméno zapři, odřekni se otce, anebo, nechceš-li

zasvěť se mně a přestanu být Kapuletová.

ROMEO

Mám ještě poslouchat? Či odpovím?

JULIE

Tvé jméno jenom je můj nepřítel.

Tys jenom ty. Ty vůbec nejsi Montek.

Co je to, Montek? Ruka ne, ni noha,

ni paže, ani tvář, ni jiná část,

patřící k člověku. Proč nemáš jiné jméno?

Copak je po jméně? Co růží zvou,

i zváno jinak vonělo by stejně.

A tak i Romeo, nebýt Romeo zván,

by nebyl o nic méně drahocenný

než s tímto jménem. Romeo, svlec to jméno!

A za ně, které není částí tebe,

si vezmi mne!

ROMEO

Beru tě za slovo.

Nazvi mě svým, a budu znovu pokřtěn.

Už nechci nikdy víc být Romeo.

JULIE

Kdo jsi, ty muži zahalený tmou,

že do mých tajů takhle vpadáš?

ROMEO

Jménem ti říci nedokážu, kdože jsem.

Mé jméno se mi protiví, že tobě

nejdražší světice, je proti mysli.

Mít je tu napsané, já bych je roztrh!

JULIE

Sto slov jsem sluchem ještě nevybila

z těch drahých úst, a přece znám ten hlas. -

Nejsi ty Romeo? A nejsi Montek?

ROMEO

Ni to, ni ono, máš-li mi to za zlé.

JULIE

Kde ses tu vzal? A proč jsi přišel? Mluv!

Zahradní zeď je vysoká a strmá,

a toto místo smrt, když uvážíš,

kdo jsi, kdyby tě zastih někdo z našich.

ROMEO

Na křídlech lásky přeletěl jsem zeď.

Let lásky nezastaví ani hradby.

Co láska může, to i udělá,

a tvoji příbuzní mi nezabrání.

A) Uved'te jméno díla a jeho autora. **Romeo a Julie, W. Shakespeare**

B) Znáte i další autorova díla? Napiště jejich názvy. **Hamlet, Macbeth, Kupec benátský** aj.

C) Jaké hlavní motivy se v ukázce vyskytují?

- motiv lásky

- motiv něšťastné ale opětované lásky

- nepřátelství, naděje, touha aj.

D) Pokuste se popsat vztah Julie a Romea.

Vztah Romea a Julie je milostný. Je mezi nimi mladá naplněná láska, která ale musí bojovat s překážkami.

E) Jaká jsou jména rodů zmíněných v textu? Jaký je mezi nimi vztah? **Montekové a Kapuleti, nepřátelský.**

F) Pozorně si přečtete červeně označenou část textu a pokuste se ji přepsat do současného jazyka.

Nikdo nezabrání mně, abych tě měl rád. Moje láska překoná i to, že nám tví příbuzní nepřejí, abychom byli spolu.

G) Zamyslele se nad tím, zda je dílo stále aktuální a svoji odpověď zdůvodněte.

Domnívám se, že dílo je stále aktuální, i když ne do té míry, jako v době svého vzniku. I v tomto století se můžeme setkat se vztahem lidí, jemuž je z nějakých důvodů (např. společenských, rasových, náboženských aj.) bráněno. Tato problematika se ale pravděpodobně vyskytuje spíše v zemích méně rozvinutých (Indie a jejich kasty).

H) Znáte i další/ podobná zpracování tohoto tématu (např. filmová, divadelní, komiksová aj.)?

Novela zasazená do období protektorátu – **Romeo, Julie a tma, Balet Národního divadla Romeo a Julie.**

Literatura

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. Praha 2002, Idea Servis.

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace I*. Praha 2002, Paseka.

FETTER, W. Richard. KURDYS, Milan. *Nástin dějin literatury*. Praha 1995, Fortuna.

PIJOAN, José. *Dějiny umění 5.,6.* Praha 1986, Odeon.

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce I*. Praha 2008, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

Číslo materiálu	3
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Literatura a umění v době Karla IV.
Ročník	1.ročník SŠO
Datum tvorby	14.12.2018
Anotace	Pracovní list – Literatura a umění v době Karla IV. (charakteristické znaky doby, literatury a umění, tajenka, literárně historický kontext, práce s obrázky a texty, úkoly k tématu)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor, čtenářská gramotnost
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky konkrétního literárního díla podle druhů a žánrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl, vyjádří vlastní prožitky z uměleckých děl a účastní se rozhovoru o nich, diskutuje o významu vzdělávání
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová Čítanka I. k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST LITERATURA A UMĚNÍ V DOBĚ KARLA IV.

1) Pomocí klíče rozluštěte slova:

1a) Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

A) 24 1 6 15 16 24 5

B) 24 11 5 23 26 3 1

C) 5 1 2 16 14 16 23 24 4 17 23 26 25 16

D) 23 26 3 13 6 25 3 24

2) Vytvořte dvojice: ➡

Tomáš Štítý ze Štíného
Smil Flaška z Pardubic
Karel IV.
Záviš ze Zap

Nová rada
Vita Caroli
Knížky šestery
Závišova píseň

3) Pozorně si přečtěte následující ukázky.

3a) Napište název díla, ze kterého je každá z ukázek vybraná:

3b) Je-li znám, doplňte i autora.

A)

Nástupcům svým, kteří seděti budou po mně na dvojím mém trůně, kladu na srdce, aby poznali dvojí život tohoto světa a zvolili si lepší. Abychom měli lepší představu o obojím tom životě, uijeme srovnání s obličejem. Neboť jako obličej, který vidíme v zrcadle, jest lichý a není vlastním obličejem, tak i život hříšníkův není životem, není ničím...Když pak kralovati budete po mně ozdobeni korunou královskou, vzpomeňte, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a hlínu červů. Podobně i vy přejdete jako stín a jako květ polmí a padnete v hrob.

B)

OREL RADÍ,

'Ne, v tomé nechci odmlúvati.

Račiž, králi, poslúchati a na to mysliti pílňě'

aby v tvém srdci nemylrrě měl vždy na paměti boha,

jenž tě vyvolil ze mnoha a dalé lidi' sbožie i čest

A to vše v jeho moci jest, prođiti toho i vzieti, tě žíviti i umořiti.

C)

*Inhed z toho sna procíti Kateřina z smyslnéi váhy.
Vstavši vzhuru z tej podlahn !
a niež bieše spala, pamět jmajíc, to vše snažně vzpomínaiíc'
co viděla i slyšala v tej otrapi,
zniež doždala bieše teskna v sobě přemnoho s hroznú svú žádostí toho,
by se den přiblížil v skuoře.*

D)

*Ot Libušina otce múdrého
Když tomu mnohý minu rok, vsta v zemi muť, jemuť diechu Krok.
Ten zemiú všiučku súdieše a múdrosti jie učieše.
Potom Krok jide do navi tři múdré dcery ostavi,
Kaziu, Tetku a Liubušiu, o třetiej mluviti mušiu;
Kaz ě sědieše na Kazíně, a Tetka na Tetíně,
Liubušě prorokyni bieše a všiučku zemiú súdieše.*

4) Správným spojením obrázku + jména + přezdívky vytvořte středověkou osobnost:

Jan Lucemburský

Karel IV.

Václav IV.

Zikmund Lucemburský

+

"liška ryšavá"

"otec vlasti"

"toulavý rytíř"

"opilý král"

+

5) Karel IV. Založil roku 1348 v Praze první českou univerzitu.

Napište, jaký význam a přínos mělo její založení a fungování:

5a) Přečtěte si následující článek.

5b) Pokuste se srovnat studium na středověké univerzitě a studium na současné moderní vysoké škole.

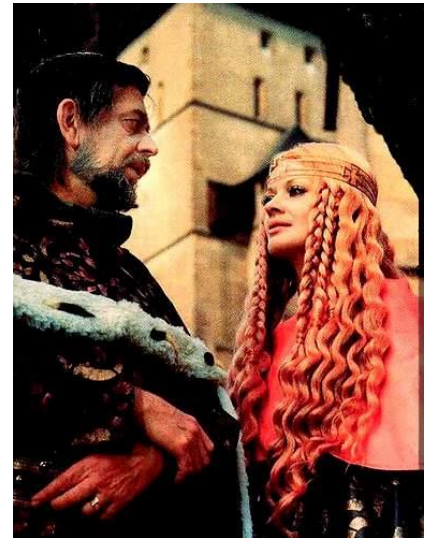
Dne 7. dubna zložil Karel v Praze univerzitu, první vysoké učení na sever od Alp a východně od Rýna. Pražskou univerzitu tvořili čtyři fakulty: fakulta svobodných umění, fakulta lékařská, fakulta teologická a právnická. Výuka probíhala v domech zvaných koleje, i nichž bydleli učitelé a někteří studenti. Nejslavnější z nich byla Karlova kolej. Univerzita byla otevřena učitelům i studentům z celé západokřesťanské Evropy. Studium bylo samozřejmě placené a mohli si ho dovolit pouze příšníci nižší a vyšší šlechty. Studovali zde převážně cizinci, ženy na univerzitu neměly přístup. Hlavním Karlovým cílem bylo vzdělávat odborníky pro potřeby českých zemí. Založení této instituce povzneslo úroveň kultury a vzdělání.

(ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN., upraveno)

6) Prohlédněte si fotografii. Poznáte, o jaký film se jedná?

6a) Napište jeho stručný obsah:

6b) Jak je zde zobrazena postava českého krále?

6c) Znáte i další historický film/seriál/knihu z této historické epochy?

PRACOVNÍ LIST

LITERATURA A UMĚNÍ V DOBĚ KARLA IV.

1) Pomocí klíče rozluštěte slova:

1a) Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

A) 24 1 6 15 16 24 5 **KRONIKA** – útvar, v němž se popisují historické události, obvykle chronologicky

B) 24 11 5 23 26 3 1 **KLÁŠTER** – náboženské a hospodářské centrum, v němž žijí, pracují a vzdělávají se mniši nebo jeptišky

C) 5 1 2 16 14 16 23 24 4 17 23 26 25 16 **ARCIBISKUPSTVÍ** – církevní okruh, v jehož čele stojí arcibiskup

D) 23 26 3 13 6 25 3 24 **STŘEDOVĚK** – historická etapa začínající pádem Říma (476 n. l.), končící např. objevením Ameriky (1492)

2) Vytvořte dvojice: ⇔

Tomáš Štítný ze Štítného ————— Nová rada
Smil Flaška z Pardubic ————— Vita Caroli
Karel IV. ————— Knížky šestery
Záviš ze Zap ————— Závišova píseň

3) Pozorně si přečtete následující ukázky.

3a) Napište název díla, ze kterého je každá z ukázek vybraná:

3b) Je-li znám, doplňte i autora.

A) Vita Caroli, Karel IV.

Nástupcům svým, kteří seděti budou po mně na dvojím mém trůně, kladu na srdce, aby poznali dvojí život tohoto světa a zvolili si lepší. Abychom měli lepší představu o obojím tom životě, užijeme srovnání s obličejem. Neboť jako obličej, který vidíme v zrcadle, jest lichý a není vlastním obličejem, tak i život hříšníkův není životem, není ničím...Když pak kralovati budete po mně ozdobeni korunou královskou, vzpomeňte, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a hlínu červů. Podobně i vy přejdete jako stín a jako květ polní a padnete v hrob.

B) Nová rada, Smil Flaška z Pardubic

OREL RADÍ,

'Ne, v tomé nechci odmlívati.

*Račič, králi, poslúchati a na to mysliti pílne'
aby v tvém srdci nemylrrě měl vždy na paměti boha,
jenž tě vyvolil ze mnoha a dalé lidi' sbožie i čest.
A to vše v jeho moci jest, prod'iti toho i vzieti, tě živiti i umořiti.*

C) Legenda o sv. Kateřině

*Inhed z toho sna procíti Kateřina z smyslnéi váhy.
Vstavši vzhuoru z tej podlahn !
a niež bieše spala, pamět jmajíc, to vše snažně vzpomínaiiic'
co viděla i slyšala v tej otrapi,
zníž doždala bieše teskna v sobě přěmnoho s hroznú svú žádostí toho,
by sě den přiblížil v skuore.*

D) Kronika tzv. Dalimila (Dalimilova kronika), autor zcela neprokázán

*Ot Libušina otce múdrého
Kdyť tomu mnohý minu rok, vsta v zemi muť, jemuť diechu Krok.
Ten zemi všiucku súdieše a múdrosti jie učieše.
Potom Krok jide do navi tři múdré dcery ostavi,
Kaziu, Tetku a Liubušiu, o třetiej mluviti mušiu;
Kaz ě sědieše na Kazíně, a Tetka na Tetíně,
Liubušě prorokyni bieše a všiucku zemiú súdieše.*

4) Správným spojením obrázku + jména + přezdívky vytvořte středověkou osobnost:

Jan Lucemburský
Karel IV.
Václav IV.
Zikmund Lucemburský

+

"liška ryšavá"
"otec vlasti"
"toulavý rytíř"
"opilý král"

Zikmund, liška ryšavá
Karel IV., otec vlasti
toulavý rytíř

Václav IV., opilý král

Jan Lucemburský,

5) Karel IV. založil roku 1348 v Praze první českou univerzitu.

Napište, jaký význam a přínos mělo její založení a fungování:

Založení univerzity přineslo zvýšení úrovně české kultury a vzdělanosti, nejen v českých zemích, ale i ve střední Evropě.

5a) Přečtěte si následující článek.

5b) Pokuste se srovnat studium na středověké univerzitě a studium na současné moderní vysoké škole.

Dne 7. dubna zložil Karel v Praze univerzitu, první vysoké učení na sever od Alp a východně od Rýna. Pražskou univerzitu tvořili čtyři fakulty: fakulta svobodných umění, fakulta lékařská, fakulta teologická a právnická. Výuka probíhala v domech zvaných koleje, i nichž bydleli učitelé a někteří studenti. Nejslavnější z nich byla Karlova kolej. Univerzita byla otevřena učitelům i studentům z celé západokřesťanské Evropy. Studium bylo samozřejmě placené a mohli si ho dovolit pouze příšníci nižší a vyšší šlechty. Studovali zde převážně cizinci, ženy na univerzitu neměly přístup. Hlavním Karlovým cílem bylo vzdělávat odborníky pro potřeby českých zemí. Založení této instituce povzneslo úroveň kultury a vzdělání.

(ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN., upraveno)

Středověké studium bylo narozdíl od studia na většině současných VŠ placené. Přístup na univerzitu měli jen ti nejbohatší muži. V dnešní době existují stipendijní programy a půjčky, které umožňují studovat téměř bez ohledu na finanční poměry. Lze si také vybírat z mnoha druhů škol a studijních oborů. V současnosti není vysokoškolský titul tak prestižní jako dříve aj.

6) Prohlédněte si fotografii. Poznáte, o jaký film se jedná?

Noc na Karlštejně

6a) Napište jeho stručný obsah:

Jedná se o filmový muzikál za sedmdesátých let. Odehrává se na Karlštejně, kam je zakázán přístup ženám. Na pozadí dvou milostných příběhů je zde vyličená doba i život ve 14. st.

6b) Jak je zde zobrazena postava českého krále?

Král Karel IV. je zde líčen jako moudrý, spravedlivý a rozhodný panovník. Zároveň je zobrazen i v rovině manžela a druha.

6c) Znáte i další historický film/seriál/knihu z této historické epochy?

Karel IV., dokument 2004
Dějiny udatného českého národa – Karel IV.,stavitel
Zikmund, řečený šelma ryšavá, film, 1986
Hlas pro římského krále, tv. film, 2016

Použité zdroje:

Internetové zdroje (pouze pro obrazovou dokumentaci):

www.wikipedia.org
www.csfd.cz

Literatura:

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. Praha 2002, Idea Servis.
ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN.
ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace I*. Praha 2002, Paseka.
Dalimilova kronika. Praha 2005, Gloriet.
FLAŠKA, Smil. *Nová rada*. Praha 1950, Orbis.
KAREL IV. *Vita Caroli*. Praha 2012, Cpress.
Legenda o sv. Kateřině. Praha 1958, Lidová demokracie.
FETTER, W. Richard. KURDYS, Milan. *Nástin dějin literatury*. Praha 1995, Fortuna.
PIJOAN, José. *Dějiny umění 5.,6.* Praha 1986, Odeon.
SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.
SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce I*. Praha 2008, Fragment.
SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

Číslo materiálu	4
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Husitská literatura, význam Jana Husa
Ročník	1.ročník SŠO
Datum tvorby	14.12.2018
Anotace	Pracovní list – Husitská literatura, význam Jana Husa (charakteristické znaky doby a literatury, tajenka, literárně historický kontext, časová osa, práce s obrázky a texty, úkoly k tématu)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor, čtenářská gramotnost, audiovizuální a informatická výuka
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky konkrétního literárního díla podle druhů a žánrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl, vytvoří časovou přímku, vyjádří vlastní prožitky z uměleckých děl a diskutuje o nich, váží si duchovních hodnot, vyhledá a zpracuje informace
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová Čítanka I. k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

HUSITSKÁ LITERATURA, VÝZNAM J. HUSA

1) Pomocí klíče rozluštěte slova:

Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

A) 24 5 2 16 1

B) 22 4 23 16 26 23 26 25 16

C) 26 1 5 24 26 5 26

D) 17 6 11 3 9 16 24 5

2) Spojte **název díla + autora + ukázkou:**

Petr Chelčický
Jan Hus
Vavřinec z Březové
+
Dcerka
Husitská kronika
O trojím lidu

+ A)

Slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své, že hodno jest, abys poznala své svědomí. Vez, že nemůžeš hříchů konečně skryti, neb musíš je všem lidem, andělům i d'áblům v soudný den oznámiti. Tu viz, a přichyl uši své, že kam se obrátíš, cos v duši, v svém svědomí položila, bud zlé neb dobré, svědomí chová tobě, dokud jsi živa, a vrátí tobě, když budeš mrtva.

B)

Takových věcí muož mnoho v písmě býti a každý jimi dovodí, což chce. Ale což se právě skrze písmo zakládá, tak se pozná po tom, což se na to založení staví. Mnoho vysokých a duchovních řečí skrze to dojení písem a z toho potupné věci vyrostly sú a k bohu velmi protivné. Jediněť jes to příčinu v písmě vzíti na pomoc svým úmysluom, ješto se zdá, by to písmo ten úmysl mělo v sobě,...

C)

POSELSTVÍ PRAŽANŮ K UHERSKÉMU KRÁLI DO KUTNÉ HORY.

Od té doby pak, když pak Hynek Krušina odjel z Prahy na své statky, sváděli Pražané s Hradskými a Vyšehradskými takřka denně ojediné srážky a velmi mnozí byli den ode dne z obou stran krutě pobijeni a jen nadmíru málo jich bylo zajímáno.

**3) Zaneste pojmy na časovou osu:
(Využijte knižní a internetové zdroje)**

učení J. Viklefa
polipanské bezvládní
upálení Jana Husa
založení Karlovy univerzity
husitské války
Dekret kutnohorský
bitva u Lipan

4) Přečtěte si stručný životopis Jana Husa. Najděte v něm chyby a opravte je:

Jan Hus se narodil v Hrádku u Nechanic. Vystudoval berlínskou univerzitu, kde působil jako profesor a rektor. Od roku 1420 kázal v Betlémské kapli v Praze. Chválil církevní hodnostáře a rozmary šlechty. Obhajoval Viklefovy názory (pražský arcibiskup nechal Viklefovy spisy spálit a prohlásil je za kacířské). Hus kritizoval obchodování s odpustky, a proto na něj papež uvalil klatbu. V té době se od něho odvrátil král Karel IV. a Hus odešel na venkov. Roku 1422 vyzval Husa císař Zikmund, aby své názory obhájil před koncilem ve Frankfurtu. Koncil nařkl Husa z kacířství. Ten své postoje odvolal, protože ho dlouho mučili a věznili. Koncil se ho rozhodl stejně upálit, k čemuž došlo 6. 7. 1415.

**5) Prohlédněte si následující výjevy ze života J. Husa:
Pokuste se je seřadit chronologicky.
Ke každému vymyslete nějaký název.**

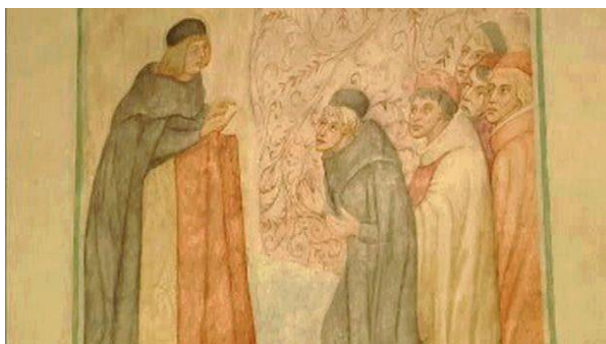
A)

B)

C)

D)

6) Přečtěte si následující píseň.

Napište její název:

Dohleďte si její plný text a zvukovou nahrávku.

*Ktož jsú boží bojovníci
a zákona jeho,
prostež od Boha pomoci
a důfajte v něho,
že konečně vždycky s ním svítězíte.*

...

Roku 1426 porazili husité saskou výpravu u Tachova a v srpnu 1431 před nimi uprchlo křižácké vojsko od Domažlic, sotva zdáli zaslechlo zpěv slavného husitského chorálu. Organizátor výpravy kardinál Cesarini při útěku ztratil dokonce svůj klobouk!
ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN. upraveno.

7) Napište, jaký význam měly husitské písně ve své době.

8) Znáte nějakou moderní píseň, která by měla podobné vyznění?

PRACOVNÍ LIST

HUSITSKÁ LITERATURA, VÝZNAM J. HUSA

1) Pomocí klíče rozluštěte slova:

Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

A) 24 5 2 16 1 **KACÍŘ** (osoba vyhoštěná z církve)

B) 22 4 23 16 26 23 26 25 16 **HUSITSTVÍ** (náboženský a myšlenkový směr, který vychází z reformního učení J. Husa, vznikl v 15. století)

C) 26 1 5 24 26 5 26 **TRAKTÁT** (středověké náboženské pojednání)

D) 17 6 11 3 9 16 24 5 **POLEMIKA** (spor dvou a více názorů)

2) Spojte **název díla + autora + ukázkou:**

Petr Chelčický
Jan Hus
Vavřinec z Březové
+
Dcerka
Husitská kronika
O trojím lidu

A) Dcerka, Jan Hus

Slyš, dcerko, a viz, a přichyl ucho své, že hodno jest, abys poznala své svědomí. Vez, že nemůžeš hříchů konečně skryti, neb musíš je všem lidem, andělům i d'áblům v soudný den oznámiti. Tu viz, a přichyl uši své, že kam se obrátíš, cos v duši, v svém svědomí položila, bud zlé neb dobré, svědomí chová tobě, dokud jsi živa, a vrátí tobě, když budeš mrtva.

B) O trojím lidu, Petr Chelčický

Takových věcí muož mnoho v písmě býti a každý jimi dovodí, což chce. Ale což se právě skrze písmo zakládá, tak se pozná po tom, což se na to založení staví. Mnoho vysokých a duchovních řečí skrze to dojení písem a z toho potupné věci vyrostly sú a k bohu velmi protivně. Jediněť jes to příčinu v písmě vzíti na pomoc svým úmysluom, ješto se zdá, by to písmo ten úmysl mělo v sobě,...

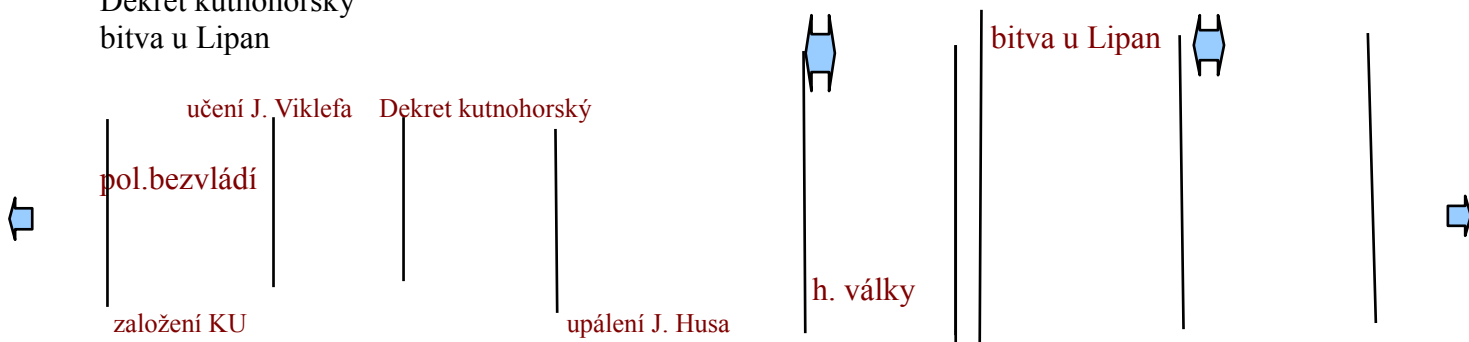
C) Husitská kronika, Vavřinec z Březové

POSELSTVÍ PRAŽANŮ K UHERSKÉMU KRÁLI DO KUTNÉ HORY.

Od té doby pak, když pak Hynek Krušina odjel z Prahy na své statky, sváděli Pražané s Hradskými a Vyšehradskými takřka denně ojedinělé srážky a velmi mnozí byli den ode dne z obou stran krutě pobíjeni a jen nadmíru málo jich bylo zajímáno.

3) Zanešte pojmy na časovou osu: (Využijte knižní a internetové zdroje)

učení J. Viklefa
polipanské bezvládí
upálení Jana Husa
založení Karlovy univerzity
husitské války
Dekret kutnohorský
bitva u Lipan

4) Přečtěte si stručný životopis Jana Husa. Najděte v něm chyby a opravte je:

Jan Hus se narodil v ~~Hrádku u Nechanic~~. Vystudoval ~~berlínskou~~ univerzitu, kde působil jako profesor a rektor. Od roku ~~1420~~ kázal v Betlémské kapli v Praze. ~~Chválil~~ církevní hodnostáře a rozmary šlechty. Obhajoval Viklefovy názory (pražský arcibiskup nechal Viklefovy spisy spálit a prohlásil je za kacířské). Hus kritizoval obchodování s odpustky, a proto na něj papež uvalil klatbu. V té době se od něho odvrátil král ~~Karel IV.~~ a Hus odešel na venkov. Roku ~~1422~~ vyzval Husa císař Zikmund, aby své názory obhájil před koncilem ~~ve Frankfurtu~~. Koncil nařkl Husa z kacířství. Ten své postoje ~~odvolal, protože ho dlouho mučili a věznili~~. Koncil se ho rozhodl stejně upálit, k čemuž došlo 6. 7. 1415.

v Husinci u Nechanic
Karlovu
od 1402
kritizoval
Václav IV.
Roku 1414
V Kostnici
neodvolal, i když

5) Prohlédněte si následující výjevy ze života J. Husa:

Pokuste se je seřadit chronologicky.
Ke každému vymyslete nějaký název.

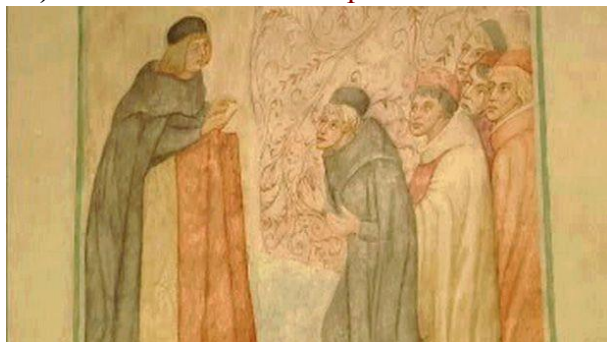
A) Hus po koncilu kostnickém 4

B) Hus na koncilu 3

C) kázání v Betlémské kapli 1

D) kázání pod širým nebem 2

6) Přečtěte si následující píseň.

Napište její název: **Ktož jsú boží bojovníci**

Dohleďte si její plný text a zvukovou nahrávku.

*Ktož jsú boží bojovníci
a zákona jeho,
prostež od Boha pomoci
a důfajte v něho,
že konečně vždycky s ním svítězíte.*

...

Roku 1426 porazili husité saskou výpravu u Tachova a v srpnu 1431 před nimi uprchlo křižácké vojsko od Domažlic, sotva zdáli zaslechlo zpěv slavného husitského chorálu. Organizátor výpravy kardinál Cesarini při útěku ztratil dokonce svůj klobouk!
ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN. upraveno.

7) Napište, jaký význam měly husitské písně ve své době.

Písně dodávaly husitům odvahu, motivovaly je a zastrašovaly protivníky.

8) Znáte nějakou moderní píseň, která by měla podobné vyznění?

Např. v 19.st. píseň a pozdější československá a česká hymna Kde domov můj. Dále v době pražského jara a po okupaci v srpnu 1968 píseň Marty Kubišové Modlitba pro Martu nebo protestsongy Karla Kryla.

Použité zdroje:

Internetové zdroje (pouze pro obrazovou dokumentaci):
www.wikipedia.org

Literatura:

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. Praha 2002, Idea Servis.

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace I*. Praha 2002, Paseka.

FETTER, W. Richard. KURDYS, Milan. *Nástin dějin literatury*. Praha 1995, Fortuna.

HUS, Jan. *Dcerka, o poznání cesty pravé k spasení*. Praha 1995, Kalich.

CHELČICKÝ, Petr. *O trojím lidu*. Tábor 1945, Sbor Husův.

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce I*. Praha 2008, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ. *Husitská kronika*. Praha 1954, SNKLHU.

Číslo materiálu	5
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Generace májovců – 2.polovina 19.století v české literatuře
Ročník	2.ročník SŠO
Datum tvorby	16.12.2018
Anotace	Pracovní list – Generace májovců – 2.polovina 19.století v české literatuře (charakteristické znaky doby + literární skupiny - májovci a tvorba jednotlivých autorů, tajenka na literární druhy a žánry, literárně historický kontext, časová osa, práce s obrázky a texty, úkoly k tématu, rozbor básně)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor, čtenářská gramotnost, audiovizuální a informatická výuka
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky konkrétního literárního díla podle druhů a žánrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl, vytvoří časovou přímku, interpretuje umělecké dílo, váží si duchovních hodnot, vyhledá a zpracuje informace
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová Čítanka I. k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

GENERACE MÁJOVCŮ: NERUDA, ARBES, SVĚTLÁ, HÁLEK

1) Přečtěte si následující stručné životopisy a přiřadte ke každému z nich jméno jednoho ze spisovatelů:

A) „Pocházel jsem z východních Čech. Nejvíc jsem však psal v Písku, kde jsem učil na gymnáziu. Kamarádil jsem se s Janem Nerudou. Měl jsem rád Slovensko. Tvořil jsem hlavně poezii. Nejvíc mě proslavily sbírky *Básně*, *Cimbál a housle* a *Hořec a srdečník*.”

B) „Rodiče mě nutili studovat teologii, ale já jsem nastoupil na filozofickou fakultu v Praze. Studium jsem nedokončil, protože jsem se naplno věnoval psaní. Hodně jsem cestoval. Populárním jsem se stal po vydání milostných básní *Večerní písně*. Žil jsem na Zbraslavi a byl jsem šťastně ženat.”

C) „Byl jsem básníkem, prozaikem a novinářem. Narodil jsem se v Praze v rodině vojenského vysloužilce. Otec měl trafikou a matka přivydělávala posluhou. Studia na univerzitě jsem nedokončil. Měl jsem mnoho milostných vztahů a několikrát jsem byl zasnouben. Moje první básnická sbírka *Hřbitovní kvítí* byla kritikou roztrhána.”

D) „Narodil jsem se na Smíchově a žil jsem na chudém pražském předměstí. Pro své postoje, které jsem vyjadřoval v novinových článcích jsem si odseděl patnáct měsíců ve vězení. Rozluštil jsem deník K. H. Máchy. Psal jsem zejména romaneta. Bývám řazen mezi sci-fi autory.”

Jan Neruda

Jakub Arbes

Vítězslav Hálek

Adolf Heyduk

2) Spojte dílo a autora:

Vítězslav Hálek	Svatý Xaverius
Jan Neruda	Kříž u potoka
Karolina Světlá	Na vejminku
Jakub Arbes	Písně kosmické

3) Pomocí klíče rozluštěte slova:

Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

- A) 8 3 12 3 26 6 15
- B) 1 6 9 5 15 2 3
- C) 1 6 9 5 15 3 26 6

4) Zanešte pojmy na časovou osu:

(Využijte knižní a internetové zdroje)

vznik Rakouska-Uherska (tzv. dualismus)
nástup Bachova absolutismu
vydání Říjnového diplomu
založení mladočechů
revoluční rok 1848
otevření Národního divadla
založení staročechů

19. století

5) Přečtěte si následující ukázky a poznejte literární dílo a jeho autora:

Napište stručný obsah díla.

A) Pan Vojtíšek byl žebrák. Čím byl předtím, to nevím. Ale žebrákem musil být dle toho, jak byl po Malé Straně znám, již dlouho, a podle svého zdraví mohl jím být ještě dlouho, vypadal jako buk. Jak byl té doby stár, tak asi vím. Jednou jsem ho viděl, když vybelhav se drobným krůčkem svým po Svatojanském vrchu vzhůru do Ostruhové ulice, přistoupil k policajtu panu Šimrovi, který opřen o zábradlí pohodlně se tu slunil. Pan Šimr, to byl ten tlustý pan policajt. Tak tlustý, že šedivý jeho frak byl pořád na puknutí a hlava jeho odzadu vypadala jako několik jitrnic, vycupujících sádlo - račte odpustit. Lesklá přilba kývala se mu na velké hlavě při každém pohnutí, a když se rozběhl za nějakým tovaryšem, který bez ostychu a proti všem zákonům přes ulici si přešel s hořící dýmku v ústech, musil pan Šimr přilbu honem vzít do hrsti.

B) Znovu upjal na ni oči...spočivala v nich truchlivá výčitka, hluboká, uražená, nepřemožená láska..."Podařilo se ti tedy přec sejmuti kletbu ze střechy naší?" pravil jí namáhavě, svoje síly sbíraje, "láska ženy se osvědčila mocnější a silnější býti nenávisti ženy – pokořivši se neslýchaným způsobem před milostnicí mužovou Potockých vykoupilas.."

I odpověděl mu hlas z prsou nevýslovnou bolestí rozervaných jako z hrobu se ozývající:

"Nevykoupila jsem Potockých, pokořivši se před milostnicí mužovou, ale tenkrát jsem je

vykoupila, když jsem se u kříže od tebe odtrhla..."

Ambrož jedním rázem se vzchopil, jako by mu byla těmito slovy sílu i život vrátila, vztáhl po Evičce vášnivě ruce, aby mu opakovala, co do duše, zoufalostí zpustošené, mu znělo jako hudba rajska – byla tedy přec tou hrdinkou, jíž by se byl tak rád klaněl, jíž tak krutě zneuznával...

C) Učinil jsem po jeho příkladu, toliko s tím rozdílem, že jsem s něho očí nespustil. Jenom jednou zalétl zrak můj na obraz umírajícího sv. Xaveria a ihned svezl se zase na neznámého, leč v okamžiku tom se mi zdálo, jako by mě byl zklamal zrak: tvář Xaveriova byla tatáž jako tvář přede mnou v myšlénkách pohříženého muže. Totéž nízké čelo, tentýž nos, táž brada, tytéž rty, slovem - celý výraz obličej, jako by byl muž ten malíři obrazu sloužil za vzor. Zkoumal jsem podobnost tu bedlivěji; čím déle však jsem se díval s obrazu na muže a s mužem na obraz, tím nápadnější byla mi podobnost obou tváří.

6) Prohlédněte si fotografie. Každá z nich je spojena s jedním ze spisovatelů z generace májovců. Poznáte s kterým? Svoji odpověď zdůvodněte.

A)

B)

C)

D)

7) Přečtěte si následující ukázkou a splňte úkoly:

A) Poznejte název díla, ze kterého je text vybrán:

B) Napište jeho autora:

C) Pomocí klíče proved'te rozbor básně:

- počet slok
- počet veršů ve sloce
- typ verše
- rýmové schéma
- jazykové prostředky

D) Napište, jaké jsou hlavní motivy této básně:

E) Poslední dva verše jsou záměrně vynechané. Pokuste se je vymyslet a doplnit.

Mnozí chválili, že zpívám o chudobě,

že mou píseň soucit pravý znamená,

lehko zpívá pouta, kdo sám v porobě,

koho chladně zed' snad stráží kamenná.

Znám ten věčný boj, jenž před svítáním začne,

který neukončí se snad za šera,

v kolébce jež vzbudí žití ráno lačné,

který v žití přešlém nemře zvečera.

Boj ten denní o chléb s brannou skutečností,

lup kde vítězi píd' změří dítěte,

doufání vždy nové v milost budoucnosti,

nadějí smrt náhlou v plném rozkvětě.

Z věnce, který z idejí si mladost svila,

každý den v hrob lístek umí pohřbíti,

PRACOVNÍ LIST

GENERACE MÁJOVCŮ: NERUDA, ARBES, SVĚTLÁ, HÁLEK

1) Přečtěte si následující stručné životopisy a přiřadte ke každému z nich jméno jednoho ze spisovatelů:

A) „Pocházel jsem z východních Čech. Nejvíc jsem však psal v Písku, kde jsem učil na gymnáziu. Kamarádil jsem se s Janem Nerudou. Měl jsem rád Slovensko. Tvořil jsem hlavně poezii. Nejvíc mě proslavily sbírky *Básně*, *Cimbál a housle* a *Hořec a srdečník*.”

B) „Rodiče mě nutili studovat teologii, ale já jsem nastoupil na filozofickou fakultu v Praze. Studium jsem nedokončil, protože jsem se naplno věnoval psaní. Hodně jsem cestoval. Populárním jsem se stal po vydání milostných básní *Večerní písně*. Žil jsem na Zbraslavi a byl jsem šťastně ženat.”

C) „Byl jsem básníkem, prozaikem a novinářem. Narodil jsem se v Praze v rodině vojenského vysloužilce. Otec měl trafikou a matka přivydělávala posluhou. Studia na univerzitě jsem nedokončil. Měl jsem mnoho milostných vztahů a několikrát jsem byl zasnouben. Moje první básnická sbírka *Hřbitovní kvítí* byla kritikou roztrhána.”

D) „Narodil jsem se na Smíchově a žil jsem na chudém pražském předměstí. Pro své postoje, které jsem vyjadřoval v novinových článcích jsem si odseděl patnáct měsíců ve vězení. Rozluštil jsem deník K. H. Máchy. Psal jsem zejména romaneta. Bývám řazen mezi sci-fi autory.”

Jan Neruda **C**

Jakub Arbes **D**

Vítězslav Hálek **B**

Adolf Heyduk **A**

2) Spojte dílo a autora:

Vítězslav Hálek	Svatý Xaverius
Jan Neruda	Kříž u potoka
Karolina Světlá	Na vejminku
Jakub Arbes	Písně kosmické

3) Pomocí klíče rozluštěte slova:

Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

A) 8 3 12 3 26 6 15 **FEJETON** (literárně publicistický útvar nevelkého rozsahu, zaměřený na současné dění, bývá psán zábavným slohem)

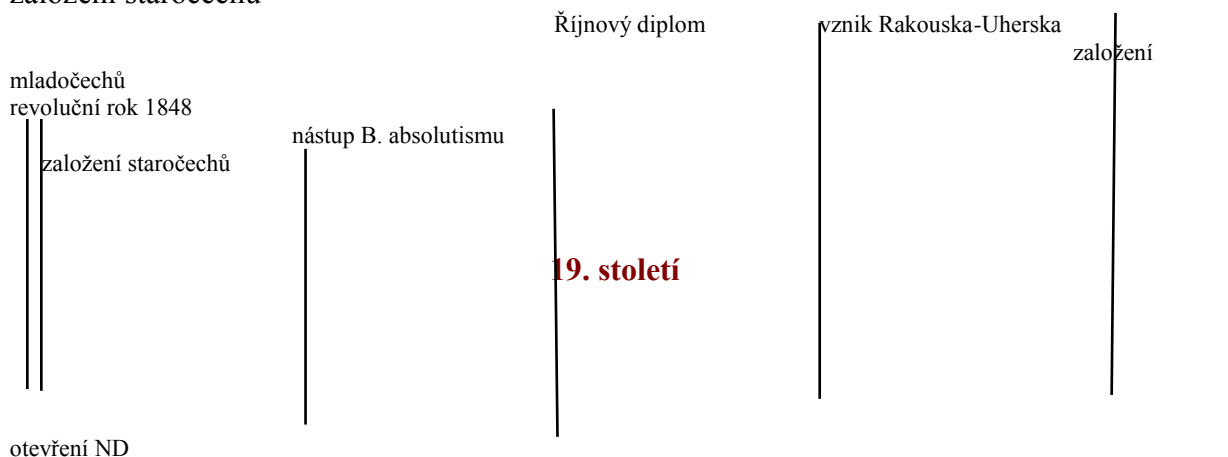
B) 1 6 9 5 15 2 3 **ROMANCE** (menší lyrickoepická báseň rozmanitého obsahu)

C) 1 6 9 5 15 3 26 6 ROMANETO (prozaický žánr, specifický pro českou literaturu, základem je fantastický příběh)

4) Zanešte pojmy na časovou osu:

(Využijte knižní a internetové zdroje)

vznik Rakouska-Uherska (tzv. dualismus)
nástup Bachova absolutismu
vydání Říjnového diplomu
založení mladočechů
revoluční rok 1848
otevření Národního divadla
založení staročechů

5) Přečtěte si následující ukázky a poznejte literární dílo a jeho autora:

Napište stručný obsah díla.

A) Pan Vojtišek byl žebrák. Čím byl předtím, to nevím. Ale žebrákem musil být dle toho, jak byl po Malé Straně znám, již dlouho, a podle svého zdraví mohl jím být ještě dlouho, vypadal jako buk. Jak byl té doby stár, tak asi vím. Jednou jsem ho viděl, když vybelhav se drobným krůčkem svým po Svatojanském vrchu vzhůru do Ostruhové ulice, přistoupil k policajtu panu Šimrovi, který opřen o zábradlí pohodlně se tu slunil. Pan Šimr, to byl ten tlustý pan policajt. Tak tlustý, že šedivý jeho frak byl pořád na puknutí a hlava jeho odzadu vypadala jako několik jitrnic, vypocujících sádlo - račte odpustit. Lesklá přilba kývala se mu na velké hlavě při každém pohnutí, a když se rozběhl za nějakým tovaryšem, který bez ostychu a proti všem zákonům přes ulici si přešel s hořící dýmkou v ústech, musil pan Šimr přilbu honem vzít do hrsti.

Povídky malostranské, Jan Neruda

Soubor třinácti povídek, které zobrazují vzpomínky Jana Nerudy na Malou Stranu v době jeho dětství a mládí. V díle se střídá vážný a humorný tón, jímž je kritizován specifický maloměstský život.

B) Znovu upjal na ni oči...spočívala v nich truchlivá výčitka, hluboká, uražená, nepřemožená láska..."Podařilo se ti tedy přec sejmouti kletbu ze střechy naší?" pravil jí namáhavě, svoje

síly sbíraje, "láska ženy se osvědčila mocnější a silnější býti nenávisti ženy – pokořivši se neslýchaným způsobem před milostnicí mužovou Potockých vykoupilas.." I odpověděl mu hlas z prsou nevýslovnou bolestí rozervaných jako z hrobu se ozývající: "Nevykoupila jsem Potockých, pokořivši se před milostnicí mužovou, ale tenkrát jsem je vykoupila, když jsem se u kříže od tebe odtrhla..." Ambrož jedním rázem se vzchopil, jako by mu byla těmito slovy sílu i život vrátila, vztáhl po Evičce vášnivě ruce, aby mu opakovala, co do duše, zoufalostí zpustošené, mu znělo jako hudba rajska – byla tedy přec tou hrdinkou, jíž by se byl tak rád klaněl, jíž tak krutě zneuznával...

Kříž u potoka, Karolina Světlá

Jeden z nejvýznamnějších románů této spisovatelky. Zobrazuje život v 19. století v podještědském venkově. Hlavní hrdinkou je silná žena, která se snaží, na úkor vlastního štěstí, zlomit rodovou kletbu.

C) Učinil jsem po jeho příkladu, toliko s tím rozdílem, že jsem s něho očí nespustil. Jenom jednou zalétl zrak můj na obraz umírajícího sv. Xaveria a ihned svezl se zase na neznámého, leč v okamžiku tom se mi zdálo, jako by mě byl zklamal zrak: tvář Xaveriova byla tatáž jako tvář přede mnou v myšlénkách pohříženého muže. Totéž nízké čelo, tentýž nos, táž brada, tytéž rty, slovem - celý výraz obličej, jako by byl muž ten malíři obrazu sloužil za vzor. Zkoumal jsem podobnost tu bedlivěji; čím déle však jsem se díval s obrazu na muže a s mužem na obraz, tím nápadnější byla mi podobnost obou tváří.

Svatý Xaverius, Jakub Arbes

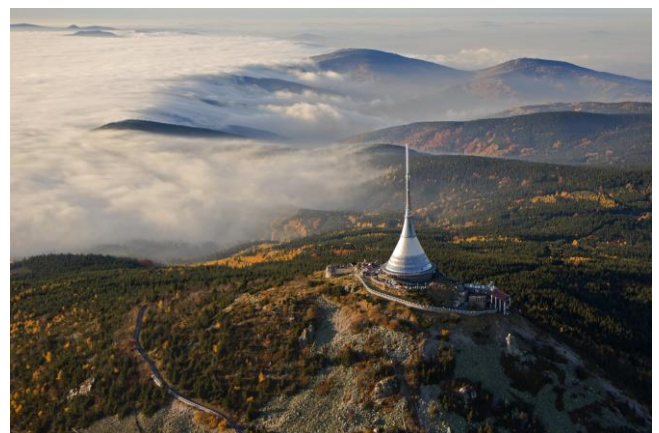
Jedná se vědecko-detektivní dílo s fantastickými prvky. Neuvěřitelné události jsou však logicky vysvětleny a celý příběh je v závěru banalizován. Děj se odehrává kolem zázračného obrazu Sv. Xaveria a záhadami s ním spojenými.

6) Prohlédněte si fotografie. Každá z nich je spojena s jedním ze spisovatelů z generace májovců. Poznáte s kterým? Svoji odpověď zdůvodněte.

A)

B)

C)

D)

- A) Jan Neruda, Malá Strana, většinu života zde bydlel a tvořil
- B) Karolina Světlá, Ještěd a podještědí, rodný kraj jejího manžela, žije zde po smrti své dcery
- C) Jakub Arbes, pražský Smíchov, spisovatelovo rodiště, místo, které ovlivilo jeho tvorbu
- D) Vítězslav Hálek, Zbraslav, měl tam dům, v němž prožil nejšťastnější chvíle života

7) Přečtěte si následující ukázkou a splňte úkoly:

- A) Poznejte název díla, ze kterého je text vybrán: **Hřbitovní kvítí**
- B) Napište jeho autora: **Jan Neruda**
- C) Pomocí klíče proved'te rozbor básně:

- počet slok 4
- počet veršů ve sloce 4
- typ verše **střídavý, poezie vázaná**
- rýmové schéma **abab**
- básnické prostředky

např. **personifikace** (žití ráno lačné, z věnce, který z idejí si mladost svila), **inverze** (soucit pravý znamená)

D) Napište, jaké jsou hlavní motivy této básně:

- motiv smrti (každý den v hrob lístek umí pohřbítí)
- motiv bídy a utrpení (boj ten denní o chléb)
- motiv sounáležitosti (lehko zpívá pouta, kdo sám v porobě)

E) Poslední dva verše jsou záměrně vynechané. Pokuste se je vymyslet a doplnit.

*Mnozí chválili, že zpívám o chudobě,
že mou píseň soucit pravý znamená,
lehko zpívá pouta, kdo sám v porobě,
koho chladně zed' snad střeží kamenná.*

*Znám ten věčný boj, jenž před svítáním začne,
který neukončí se snad za šera,
v kolébce jejž vzbudí žití ráno lačné,
který v žití přešlém nemře zvečera.*

*Boj ten denní o chléb s brannou skutečností,
lup kde vítězi píd' změří dítěte,
doufání vždy nové v milost budoucnosti,
naději smrt náhlou v plném rozkvětě.*

*Z věnce, který z idejí si mladost svila,
každý den v hrob lístek umí pohřbíti,*

*aby krásná panna netušila
že skonu brzkého každý chudý musí dojíti.*

Použité zdroje:

Internetové zdroje (pouze pro obrazovou dokumentaci):

www.wikipedia.org
www.csfd.cz

Literatura:

ARBES, Jakub. *Svatý Xaverius*. Praha 2009, Tribun EU.
ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN.
ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace II*. Praha 2002, Paseka.
FETTER, W. Richard. KURDYS, Milan. *Nástin dějin literatury*. Praha 1995, Fortuna.
NERUDA, Jan. *Hřbitovní kvítí*. Praha 1941, Vilém Šmidt.
NERUDA, Jan. *Povídky malostranské*. Praha 2008, Albatros.
SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ II*. Praha 2007, Fragment.
SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce II*. Praha 2008, Fragment.
SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ II*. Praha 2007, Fragment.
SVĚTLÁ, Karolína. *Kříž u potoka*. Praha 1974, Odeon.

Číslo materiálu	6
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Antika – umění, eposy, drama, poezie
Ročník	1.ročník SŠO
Datum tvorby	18.12.2018
Anotace	Pracovní list – Antika – umění, eposy, drama, poezie (charakteristické znaky doby a umění, tvorba jednotlivých autorů, křížovka na literární druh, literárně historický kontext, časová osa, práce s obrázky a texty, úkoly k tématu, interpretace literárních děl)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor, čtenářská gramotnost, audiovizuální a infromatická výuka
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky konkrétního literárního díla podle druhů a žánrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl, vytvoří časovou přímku, interpretuje umělecké dílo, váží si duchovních hodnot, vyhledá, třídí a osvojuje si informace
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová Čítanka I. k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

ANTIKA: UMĚNÍ, EPOSY, DRAMA, POEZIE

1) Přečtěte si následující text. Najděte v něm chyby a opravte je.

Antika (z německého slova *antiquitas* „nové časy“) je v historiografii označení pro období pravěku na území Řecka a Turecka a jejich kulturu, na kterou navazoval a z ní čerpal Východní svět. Antická civilizace během helénismu a římské expanze silně ovlivnila také přilehlá území Evropy, severní Afriky a Severní Ameriky. Za její počátek lze považovat archaické období starověkého Říma v 8. století př. n. l. až 5. století př. n. l. a za její konec zánik Západořímské říše 476 př. n. l. Studiem antiky se zabývají klasická studia.

2) Zaneste pojmy na časovou osu.

STAROVĚK

zánik Říma
vláda Julia Caesara
archaické období
vznik křesťanství
vláda Alexandra Velikého
dobyť Tróji
klasické období
období helénismu

3) Prohlédněte si fotografie. Pokuste se je seřadit chronologicky, ke každé památce napište období vzniku a název.

A)

B)

C)

D)

4) Prohlédněte si filmové plakáty. Ke každému napište jeho název. Vyberte si jeden z filmů a vypracujte následující úkoly (vypracování předpokládá zhlédnutí filmu):

- 1) Napište stručný obsah filmu.
- 2) Vyhledejte rok natočení filmu, režii a autora scénáře.
- 3) Zjistěte, zda existují i jiné filmy na dané téma. Uveďte jaké.
- 4) Existuje k filmům i knižní předloha? Pokud ano, napište její název a uveďte autora.
- 5) Zhodnoťte, zda je film natočený podle skutečných událostí a jak tyto události zpracovává.
- 6) Vytvořte vlastní recenzi (napište svůj názor, co se vám (ne) líbilo aj.).

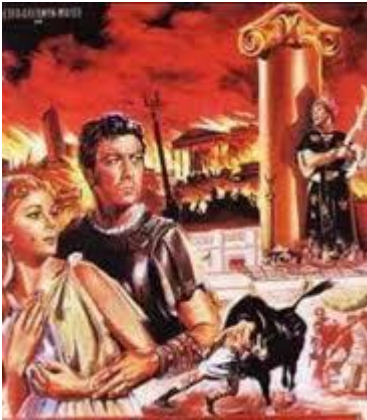
A)

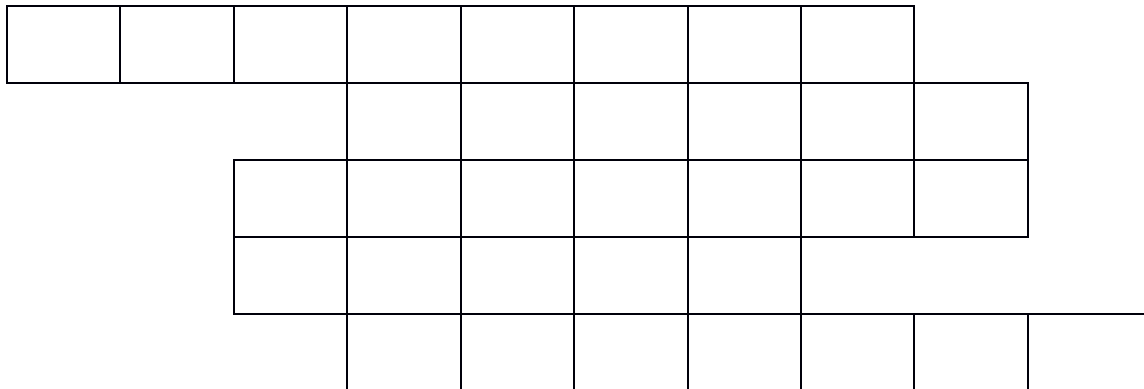
B)

C)

D)

5) Doplňte křížovku a charakterizujte pojem v tajence:

- 1.řádek - řecká bohyně lásky a krásy
- 2.řádek - řecky čas
- 3.řádek - druh písma
- 4.řádek - řecký básník
- 5.řádek - materiál na psaní

6. Vytvořte dvojice:

Platón	Iliada a Odyssea
Aristotelés	Ústava
Julius Caesar	Zpěvy pastýřské
Vergilius	Hovory k sobě
Marcus Aurelius	Zápisky o válce galské
Homér	Král Oidipus
Sofoklés	Poetika

7. Z přesmyček vytvořte slova. Ke každému z pojmů napište jeho obsah:

radma

likarepub

krademocie

zestrobůhje

gédietra

vaústa

8. Přečtěte si článek o řeckém divadle. Srovnajte starověké a současné moderní divadlo.

(např. architektura a velikost divadla, herci, zaměření divadelních her, výprava aj.)

Divadlo v antickém Řecku a Římě vzniklo na počátku 6. stol. př. n. l. a nejvíce se rozvíjelo v Athénách. Divadelní produkce v Řecku pokračovaly i poté, co se r. 146 př. n. l. stalo římskou kolonií, proto můžeme za konec řeckého divadla označit až r. 692 n. l., kdy bylo oficiálně zakázáno provozování divadelních her ve východní části římské říše. Drama bylo ve starověkém Řecku součástí náboženských slavností. Největší rozvoj řeckého dramatu spadá do klasického období (480–323 př. n. l.) a jeho hlavními postavami jsou autoři tragédií Aischylos, Sofokles a Euripides, komediografové Aristofanes a Menandros. Mezi hlavní divadelní a dramatické žánry řadíme tragédii (první uvedení na Velkých Dionýsiích 534 př. n. l.), satyrské drama (cca 500 př. n. l.) a komedii. Herci (vždy muži) jako jedni z mála obyvatel antického Středomoří mohli díky své profesi volně cestovat, a proto řecké divadlo velkou měrou ovlivnilo i divadlo římské především skrze řecké kolonie na Sicílii a v jižní Itálii. Herci používali různé masky a kostýmy. Specifikem tohoto divadla byl i tzv. Bůh ze stroje, tedy postava boha, který se objevil na scéně a posunoval nebo přenášel děj, kam bylo potřeba."

(https://cs.wikipedia.org/wiki/Starov%C4%9Bk%C3%A9_%C5%99eck%C3%A9_divadlo, upraveno)

PRACOVNÍ LIST

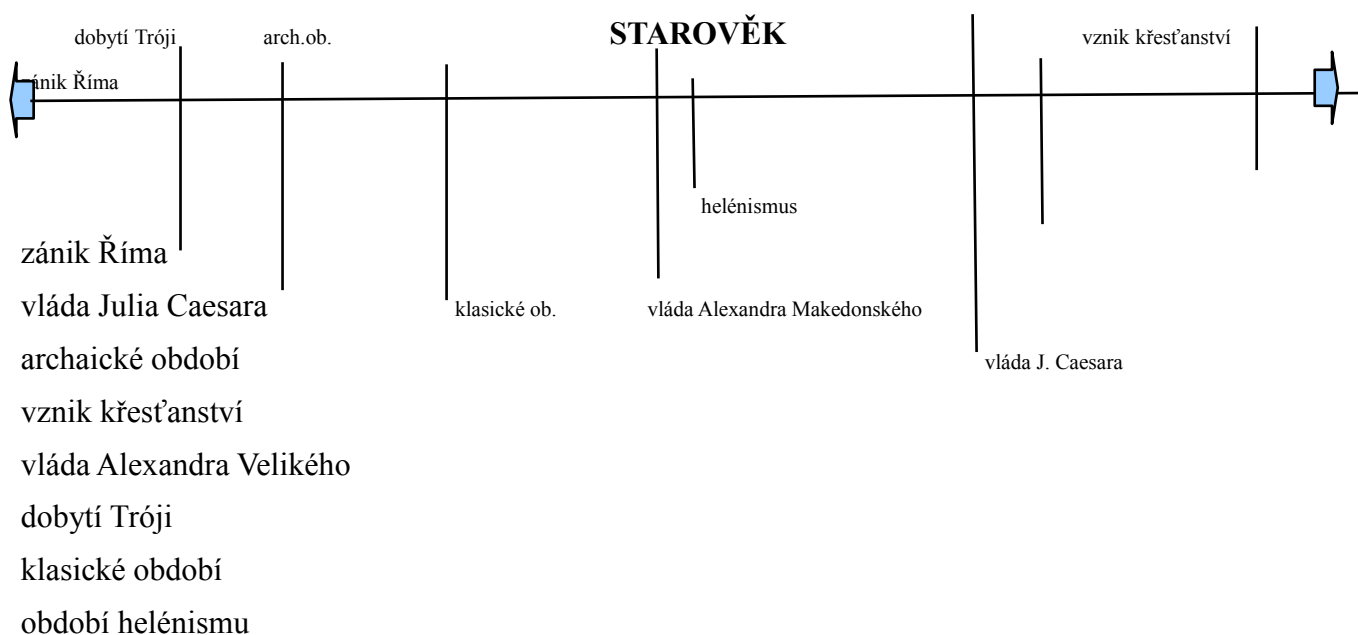
ANTIKA: UMĚNÍ, EPOSY, DRAMA, POEZIE

1) Přečtěte si následující text. Najděte v něm chyby a opravte je.

Antika (z ~~německého~~ slova *antiquitas* „~~nové časy~~“) je v historiografii označení pro období ~~pravěku~~ na území Řecka a ~~Turecka~~ a jejich kulturu, na kterou navazoval a z ní čerpal ~~Východní~~ svět. Antická civilizace během helénismu a římské expanze silně ovlivnila také přilehlá území Evropy, severní Afriky a ~~Severní Ameriky~~. Za její počátek lze považovat archaické období starověkého Říma v 8. století př. n. l. až 5. století př. n. l. a za její konec zánik Západořímské říše 476 ~~př. n. l.~~. Studium antiky se zabývají klasická studia.

latinského, dávné časy, starověku, Řecka a Říma, Západní, Blízkého východu, n.l.

2) Zaneste pojmy na časovou osu.

3) Prohlédněte si fotografie. Pokuste se je seřadit chronologicky, ke každé památce napište období vzniku a název.

A) 1) pyramidy v Gíze, kol. 2500 př. n. l.

B) 3)

Římské koloseum, 1. st. n.

l.

C) 4) Vítězný oblouk v Paříži, 19.st.

D) 2) Akropolis v Athénách, 13.-5. st. př.

n. l.

4) Prohlédněte si filmové plakáty. Ke každému napište jeho název. Vyberte si jeden z filmů a vypracujte následující úkoly (vypracování předpokládá zhlédnutí filmu):

- 1) Napište stručný obsah filmu.
- 2) Vyhledejte rok natočení filmu, režii a autora scénáře.
- 3) Zjistěte, zda existují i jiné filmy na dané téma. Uveďte jaké.
- 4) Existuje k filmům i knižní předloha? Pokud ano, napište její název a uveďte autora.
- 5) Zhodnoťte, zda je film natočený podle skutečných událostí a jak tyto události zpracovává.
- 6) Vytvořte vlastní recenzi (napište svůj názor, co se vám (ne) líbilo aj.).

B)300: bitva u

Thermopyl

A)Troja

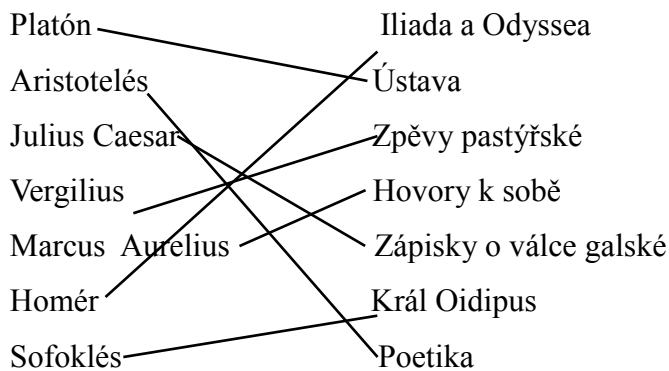
- 1.řádek - řecká bohyně lásky a krásy
- 2.řádek - řecky čas
- 3.řádek - druh písma
- 4.řádek - řecký básník
- 5.řádek - materiál na psaní

ŘEŠENÍ:

A	F	R	O	D	I	T	A		
			CH	R	O	N	O	S	
		Z	N	A	K	O	V	É	
		H	O	M	É	R			
			P	A	P	Y	R	U	S

Jedná se o literární druh.

6. Vytvořte dvojice:

7. Z přesmyček vytvořte slova. Ke každému z pojmů napište jeho obsah:

- radma   drama (literární druh)
- likarepub   republika (státní zřízení)
- krademocie   demokracie (forma vlády)
- zestrobùhje   bùh ze stroje (jeden z divadelních prvkù)
- gédietra   tragédie (forma dramatu s vážným obsahem)
- vaústa   ústava (základní právní zákon a norma státu)

8. Přečtěte si článek o řeckém divadle. Srovnajte starověké a současné moderní divadlo.

(např. architektura a velikost divadla, herci, zaměření divadelních her, výprava aj.)

Divadlo v antickém Řecku a Římě vzniklo na počátku 6. stol. př. n. l. a nejvíce se rozvíjelo v Athénách. Divadelní produkce v Řecku pokračovaly i poté, co se r. 146 př. n. l. stalo římskou kolonií, proto můžeme za konec řeckého divadla označit až r. 692 n. l., kdy bylo oficiálně zakázáno provozování divadelních her ve východní části římské říše. Drama bylo ve starověkém Řecku součástí náboženských slavností. Největší rozvoj řeckého dramatu spadá do klasického období (480–323 př. n. l.) a jeho hlavními postavami jsou autoři tragédií Aischylos, Sofokles a Euripides, komediografové Aristofanes a Menandros. Mezi hlavní divadelní a dramatické žánry řadíme tragédii (první uvedení na Velkých Dionýsiích 534 př. n. l.), satyrské drama (cca 500 př. n. l.) a komedii. Herci (vždy muži) jako jedni z mála obyvatel antického Středomoří mohli díky své profesi volně cestovat, a proto řecké divadlo velkou měrou ovlivnilo i divadlo římské především skrze řecké kolonie na Sicílii a v jižní Itálii. Herci používali různé masky a kostýmy. Specifikem tohoto divadla byl i tzv. "bůh ze stroje," tedy postava boha, který se objevil na scéně a posunoval nebo přenášel děj, kam bylo potřeba."

(https://cs.wikipedia.org/wiki/Starov%C4%9Bk%C3%A9_%C5%99eck%C3%A9_divadlo, upraveno)

Současné divadlo je architektonicky odlišné. Méně scén vzniká v exteriéru, jedná se pouze o sezónní tzv. letní scény. Moderní divadla jsou výrazně menší. Hlediště je zpravidla určeno pro několik stovek diváků, ne-li méně. Divadlo se stalo součástí každodenní kultury a nabízí obrovské množství nejrůznějších her. Herci jsou samozřejmě i ženy. Scénografie je mnohem bohatší. Divadlo využívá moderní techniku (osvětlení, ozvučení aj.) Je přístupné široké veřejnosti.

Použité zdroje:

1) Literatura

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. Praha 2002, Idea Servis.

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis I*. Praha 2006, SPN.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace I*. Praha 2002, Paseka.

PIJOAN, José. *Dějiny umění I*. Praha 1986, Odeon.

SOCHOROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce I*. Praha 2008, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

2) Internetové zdroje

www.wikipedia.org

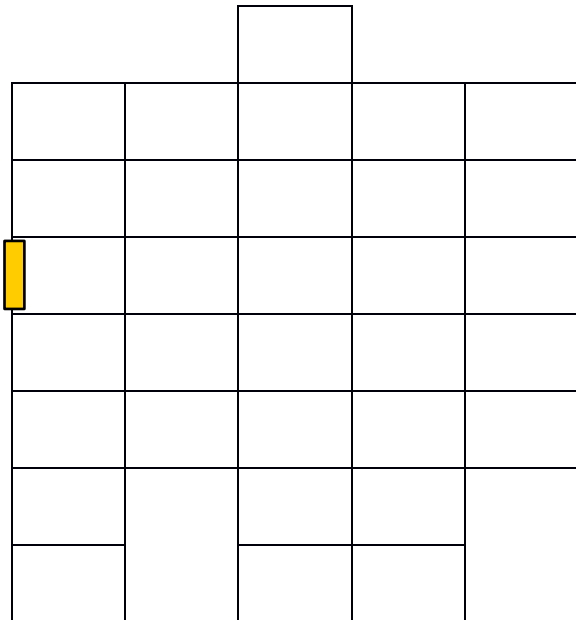
www.csfd.cz

Číslo materiálu	7
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Starověká literatura
Ročník	1.ročník SŠO
Datum tvorby	19.12.2018
Anotace	Pracovní list – Starověká literatura (starověké státy a civilizace, kulturní památky, druhy písma, literární díla, křížovka, literárně historický kontext, časová osa, práce s obrázky a texty, úkoly k tématu, interpretace literárních děl)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor, čtenářská gramotnost, audiovizuální a infromatická výuka
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky konkrétního literárního díla podle druhů a žánrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl, vytvoří časovou přímku, interpretuje umělecké dílo, váží si duchovních hodnot, vyhledá, třídí a osvojuje si informace
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová Čítanka I. k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

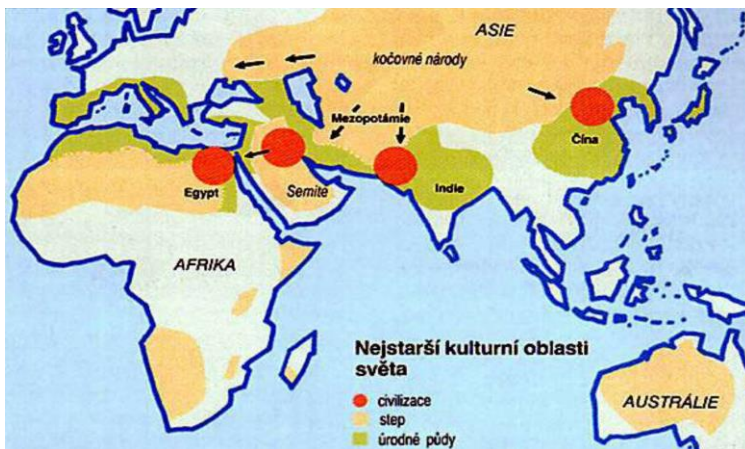
STAROVĚKÁ LITERATURA

1. Doplňte křížovku a pojem v tajence charakterizujte:

- 1.sloupec: egyptský sloup (samostatně stojící)
- 2.sloupec: materiál na psaní vynalezený v Číně
- 3.sloupec: oválný amfiteátr
- 4.sloupec: řecký bajkař
- 5.sloupec: starověká říše

2. Prohlédněte si mapku. Vypište kulturní oblasti. Ke každé uveďte písmo, které se v ní používalo:

- A)
- B)
- C) D) E)

3. Prohlédněte si následující typy písem.

Ke každému napište jeho název, místo používání a přibližnou dobu vzniku:

Která z uvedených písem nevznikla ve starověku?

Používají se některá z těchto písem ještě v dnešní době?

A)

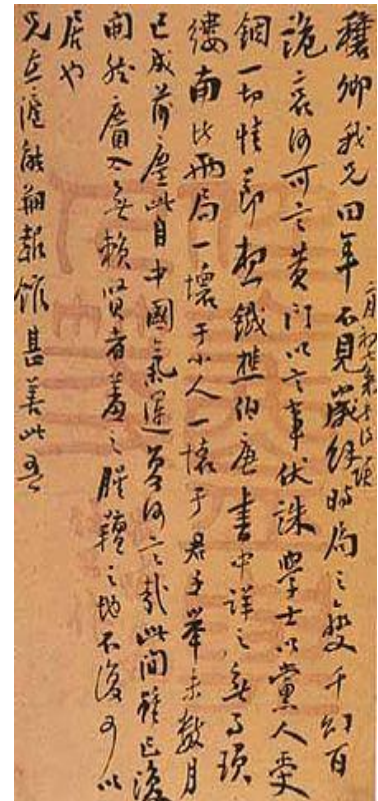
B)

⋈	⋈̄	∴	∴̄	┌	└
a	ā	i	ī	u	ū
▷◁◁▷◁	△	┌┐	└└	·	
e	ai	o	-m		
++	∩	∧	∪		
ka	kha	ga	gha		
d d	ϕ	[εε	┌	└	
ča	cha	ja	jha	ña	
⊂	⊃	┌	└	┌	
ta	tha	da	dha	ṅa	
∧	⊙	∩	∪	┌┐	
ta	tha	da	dha	na	
┌	└	◇	□	┌┐	∩
pa	pha	ba	bha	ma	
∪	∩	{ }	{ }	┌	└
ya	ra	la	ja	va	
┌	└	∧	∪	┌┐	┌┐
sa, śa	ṣa	śa	sa	ha	

C)

E)

D)

F)

А Б В Г Д Е Ж З И І К Л М Н О П Р С
 Т УѢ Ф Х Ѡ Ч Ы Ш Щ Ъ Ы Ь Ї Ю Я Ѧ Ѩ Ѫ
 Ѭ Ѯ Ѱ Ѳ Ѵ

3. Spojte zemi a literární dílo/předmět/pojem:

Mezopotámie	Knih mrtvých Védy
Egypt	papír klínové písmo papyrus
Izrael	Knih písní Chammurapiho zákoník
Čína	sanskrt kamenné destičky
Indie	poezie Epos o Gilgamešovi hieroglyfy bible

4. Poznejte dílo a napište jeho název:

A)

*Tak stvořili velcí bozi Gilgameše:
vysoká jedenáct loktů postava jeho byla,
a devět pídí v šíři měla prsa jeho
a tři pídě dlouhé bylo jeho mužství.*

*Ze dvou třetin bůh a člověk z jedné,
tvar jeho těla božský původ jeví,
neb božská matka zkrášlila postavu jeho.*

B)

1. Jestliže někdo někoho obvinil a uvrhl naň podezření z vraždy, avšak neusvědčil jej, bude ten, kdo ho obvinil, usmrcen.

16. Jestliže někdo ukryl ve svém domě buď otroka, nebo otrokyni, uprchlé z paláce nebo nevolníkovi, a na výzvu hlasatele je nevydá, tento majitel domu bude usmrcen.

22. Jestliže se někdo dopustil loupeže a bude dopaden, tento člověk bude usmrcen.

C)

Říkadlo pro vybidnutí vešebta, aby pracoval za člověka v říši duchů.

N. praví: Ó vešebte, patřící mně! Až budu určen a zavolán, abych konal práce, které jsou konány mužem v říši duchů podle jeho povinnosti: odklízování nečistoty, vzdělávání pole, zavodňování břehů, převážení východního písku na západ, přihlas se za mne, řka: Zde jsem!"

Dodatek:

Poslouchej jen toho, kdo tě vytvořil, neposlouchej jeho nepřítele!

D)

Matouš 5, 38-48: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Oko za oko a zub za zub.‘ Já však vám pravím, abyste neodporovali zlému člověku, ale když tě někdo udeří do tvé pravé tváře, nastav mu i druhou tvář. A tomu, kdo se s tebou chce soudit a vzít ti košili, nech i plášť. A když tě někdo bude nutit k službě na jednu mili, jdi s ním dvě. Tomu, kdo tě žádá, dej a od toho, kdo si od tebe chce vypůjčit, se neodvrat.“

5. Pozorně si přečtěte ukázkou 4.B)

Pokuste se jednotlivé body přepsat do podoby, která by vyhovovala normám naší společnosti.

6. Přečtěte si níže uvedený článek. Najděte v něm chyby a opravte je:

Bible je soubor středověkých textů, které křesťanství a zčásti i islám považují za posvátné a inspirované Bohem. Proto se nazývá také Slovo svaté nebo Písmo. Křesťanská bible se skládá ze tří částí, které se označují jako Starý, Nový a Poslední zákon. Ačkoliv nejstarší části Starého zákona snad pocházejí až z 9.–12. st. n. l., bible jako celek, jak ji známe dnes, je výsledkem dlouhého procesu kolonizace. Výběr i uspořádání jednotlivých knih nebylo kritické, dokud se psaly na samostatné svitky, kdežto ve vázané knize už muselo být přesně určeno. Vznik pevného kánonu židovské bible se obvykle klade do počátku 12. století. Nejstarší doklad kánonu Nového zákona je patrně tzv. Muratoriho fragment, jehož text se klade do počátku 13. století. Oficiální křesťanský kánon snad vyhlásil z podnětu císaře Konstantina I. tzv. Nikajský ekumenický koncil 20. května 1325 ve snaze sjednotit různé náboženské proudy. Bible je nejpřekládanější a nejvydávanější knihou, první Gutenbergovo vydání z roku 1452 je první tištěnou knihou na Západě. První český překlad celé bible vznikl kolem roku 1660.

(<https://cs.wikipedia.org/wiki/Bible>, upraveno)

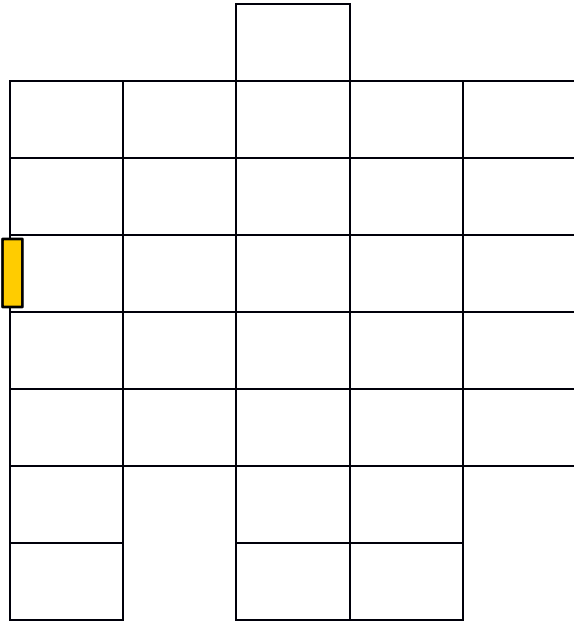
7. Zanešte pojmy na časovou osu:

pád Říma
stěhování národů
vznik křesťanství
vznik islámu
začátek starověku
babylonské zajetí Židů
konec starověku
vláda královny Kleopatry
vláda krále Davida a krále Šalamouna
začátek středověku
vznik a rozšíření prvních písem

PRACOVNÍ LIST

STAROVĚKÁ LITERATURA

1. Doplněte křížovku a pojem v tajence charakterizujte:

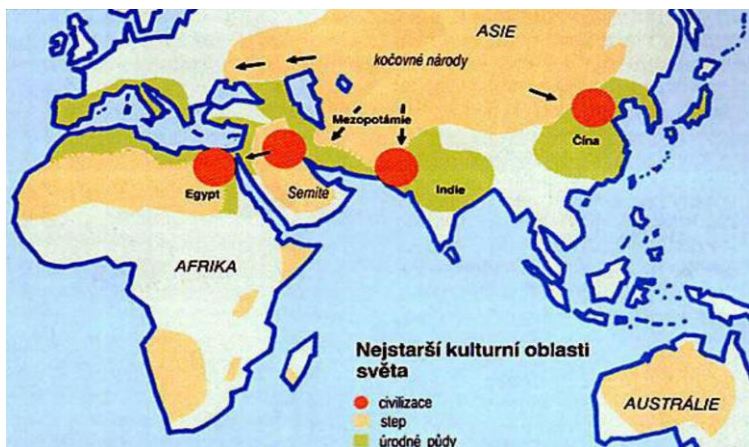
- 1.sloupec: egyptský sloup (samostatně stojící)
- 2.sloupec: materiál na psaní vynalezený v Číně
- 3.sloupec: oválný amfiteátr
- 4.sloupec: řecký bajkař
- 5.sloupec: starověká říše

ŘEŠENÍ:

		K		
O	P	O	A	E
B	A	L	I	G
E	P	O	S	Y
L	Í	S	Ó	P
I	R	E	P	T
S		U	O	
K		M	S	

Epos neboli epopej je rozsáhlá epická báseň.

2. Prohlédněte si mapku. Vypište kulturní oblasti. Ke každé uveďte písmo, které se v ní používalo:

- A) Egypt, hieroglyfy
- B) Mezopotámie, klínové písmo
- C) Izrael, hebrejské písmo
- D) Indie, sanskr
- E) Čína, čínské znaky

3. Prohlédněte si následující typy písem.

Ke každému napište jeho název, místo používání a přibližnou dobu vzniku:

Která z uvedených písem nevznikla ve starověku?

Používají se některá z těchto písem ještě v dnešní době?

- A) klínové, Mezopotámie, kol. 26.st.př.n.l.

1.

- B) sanskr, Indie, asi 18. st. př. n.

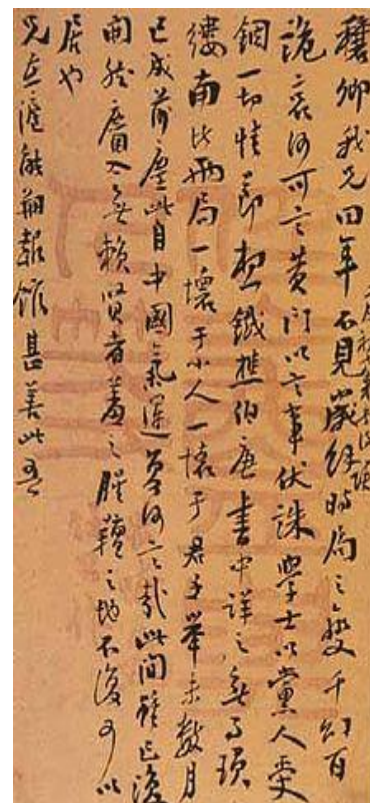
⋈	⋉	∴	∷	┌	└
a	ā	i	ī	u	ū
◊◊◊◊	Δ	┌┐	·		
e	ai	o	-m		
++	∂∂	∧	└└		
ka	kha	ga	gha		
d	ḍ	ḷ	ḹ	ḻ	
ča	čha	ja	jha	ña	
ḥ	ṭha	ḍa	ḍha	ṇa	
ṭa	ṭha	ḍa	ḍha	ṇa	
ṣ	ṣha	ḍa	ḍha	ṇa	
pa	pha	ba	bha	ma	
ya	ra	la	ḷa	va	
ṣa, ṣha	ṣha	ṣa	sa	ha	

- C) hieroglyfy, Egypt, kol. 2900 př.n.l.

E) čínské znaky, Čína, kol. 2650 př.n.l.

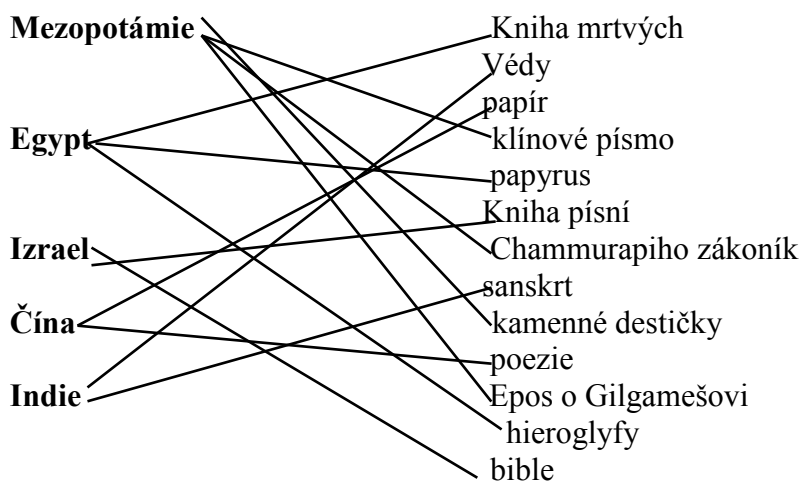
D) hlaholice, poč. 9. st. n.l.

F) cyrilice, slov. země, konec 9. st. n. l.

А Б В Г Д Е Ж З И І К Л М Н О П Р С
 Т У Ф Х Ц Ч Ю Ш Щ Ъ Ы Ь Ї Ю ІА ІБ ІВ
 ІГ ІД ІЕ ІЖ ІЗ ІІ ІК ІЛ ІМ ІН ІО ІП ІР ІС

3. Spojte zemi a literární dílo/předmět/pojem:

4. Poznejte dílo a napište jeho název:

A) Epos o Gilgamešovi

*Tak stvořili velcí bozi Gilgameše:
vysoká jedenáct loktů postava jeho byla,
a devět pídí v šíři měla prsa jeho
a tři pídě dlouhé bylo jeho mužství.*

*Ze dvou třetin bůh a člověk z jedné,
tvar jeho těla božský původ jeví,
neb božská matka zkrášlila postavu jeho.*

B) Chammurapiho zákoník

1. Jestliže někdo někoho obvinil a uvrhl naň podezření z vraždy, avšak neusvědčil jej, bude ten, kdo ho obvinil, usmrcen.

16. Jestliže někdo ukryl ve svém domě buď otroka, nebo otrokyni, uprchlé z paláce nebo nevolníkovi, a na výzvu hlasatele je nevydá, tento majitel domu bude usmrcen.

22. Jestliže se někdo dopustil loupeže a bude dopaden, tento člověk bude usmrcen.

C) Kniha mrtvých

Říkadlo pro vybidnutí vešebta, aby pracoval za člověka v říši duchů.

N. praví: Ó vešebte, patřící mně! Až budu určen a zavolán, abych konal práce, které jsou konány mužem v říši duchů podle jeho povinnosti: odklízování nečistoty, vzdělávání pole, zavodňování břehů, převážení východního písku na západ, přihlas se za mne, řka: Zde jsem!"

Dodatek:

Poslouchej jen toho, kdo tě vytvořil, neposlouchej jeho nepřítele!

D) Bible, Matoušovo evangelium

Matouš 5, 38-48: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Oko za oko a zub za zub.‘ Já však vám pravím, abyste neodporovali zlému člověku, ale když tě někdo udeří do tvé pravé tváře, nastav mu i druhou tvář. A tomu, kdo se s tebou chce soudit a vzít ti košili, nech i plášť. A když tě někdo bude nutit k službě na jednu míli, jdi s ním dvě. Tomu, kdo tě žádá, dej a od toho, kdo si od tebe chce vypůjčit, se neodvrat.“

5. Pozorně si přečtete ukázkou 4.B)

Pokuste se jednotlivé body přepsat do podoby, která by vyhovovala normám naší společnosti.

1) V tomto případě, by mohla být daná osoba obviněna z křivého nařčení.

2) Otrokářství bylo zrušeno, ale mohlo by se to vztahovat na trestně stíhaného. Ukryvající by mohl být obviněn z maření vyšetřování.

3) Podle výše škody a způsobu krádeže bude zloděj obviněn z přestupku (zaplatí pokutu), nebo z trestného činu (odnětí svobody).

6. Přečtěte si níže uvedený článek. Najděte v něm chyby a opravte je:

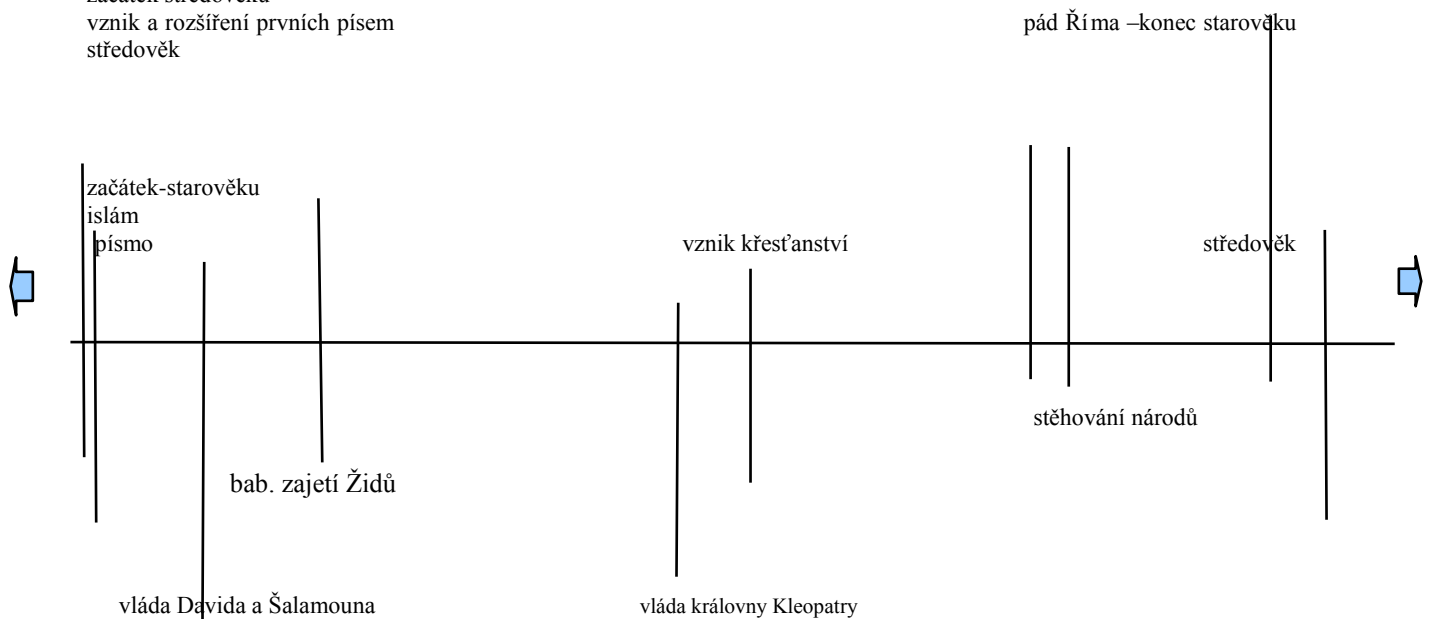
Bible je soubor ~~středověkých~~ textů, které křesťanství a zčásti i islám považují za posvátné a inspirované Bohem. Proto se nazývá také ~~Slovo~~-svaté nebo Písmo. Křesťanská bible se skládá ze ~~tří~~ částí, které se označují jako Starý, Nový a ~~Poslední zákon~~. Ačkoliv nejstarší části Starého zákona snad pocházejí až z 9.–12. ~~st. n. l.~~, bible jako celek, jak ji známe dnes, je výsledkem dlouhého procesu ~~kolonizace~~. Výběr i uspořádání jednotlivých knih nebylo kritické, dokud se psaly na samostatné svitky, kdežto ve vázané knize už muselo být přesně určeno. Vznik pevného kánonu židovské bible se obvykle klade do počátku ~~12. století~~. Nejstarší doklad kánonu Nového zákona je patrně tzv. Muratoriho fragment, jehož text se klade do počátku ~~13. století~~. Oficiální křesťanský kánon snad vyhlásil z podnětu císaře Konstantina I. tzv. Nikajský ekumenický koncil 20. května ~~1325~~ ve snaze sjednotit různé náboženské proudy. Bible je nejpřekládanější a nejvydávanější knihou, první Gutenbergovo vydání z roku 1452 je první tištěnou knihou na Západě. První český překlad celé bible vznikl kolem roku ~~1660~~.

(<https://cs.wikipedia.org/wiki/Bible>, upraveno)

starověkých
judaismus
Písmo
dvou
př. n. l.
kanonizace
2. století
3. století
325
1360

7. Zanešte pojmy na časovou osu:

pád Říma
stěhování národů
vznik křesťanství
vznik islámu
začátek starověku
babylonské zajetí Židů
konec starověku
vláda královny Kleopatry
vláda krále Davida a krále Šalamouna
začátek středověku
vznik a rozšíření prvních písem
středověk

Použité zdroje:

1) Literatura

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. Praha 2002, Idea Servis.

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis I*. Praha 2006, SPN.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace I*. Praha 2002, Paseka.

PIJOAN, José. *Dějiny umění I*. Praha 1986, Odeon.

SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce I*. Praha 2008, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ I*. Praha 2007, Fragment.

2) Internetové zdroje

www.wikipedia.org

Číslo materiálu	8
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Česká meziválečná literatura – charakteristika doby, významné osobnosti, literární směry, představitelé a jejich tvorba)
Ročník	2.-4.ročník SŠO
Datum tvorby	20.12.2018
Anotace	Pracovní list – První republika (charakteristika doby, životní styl, významné politické a kulturní osobnosti, umělecké směry, literární díla a jejich filmové zpracování, literárně historický kontext, časová osa, práce s obrázky a texty, úkoly k tématu, interpretace literárních děl)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor, čtenářská gramotnost, audiovizuální a infromatická výuka
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky uměleckých směrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl, vytvoří časovou přímku, interpretuje umělecké dílo, váží si duchovních hodnot, vyhledá, třídí a osvojuje si informace, vyzdvihne významné momenty dějinné historie, přispívá ke zvýšení tolerance v mezilidských vztazích, uznává a podporuje morální hodnoty, tradice a hodnoty svého národa
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová, Čítanka k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová, Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

PRVNÍ REPUBLIKA

1. Zaneste pojmy na časovou osu:

20. století

Edvard Beneš prezidentem
první světová válka
fin de siècle
protektorát Čechy a Morava
první republika
velká hospodářská krize
druhá republika
druhá světová válka
Mnichovská dohoda
divoký odsun
TGM prezidentem
Norimberské zákony

2. Poznejte významné osobnosti českých a evropských dějin 1. poloviny 20. století.

Napište jejich **jména** a ke každé uveďte, jaký **vliv** měly na dění a život v Československu.

A)

B)

C)

D)

3. Prohlédněte si symboly 20.století. Napište, jaký byl/je jejich význam a s čím byly/jsou spojovány.

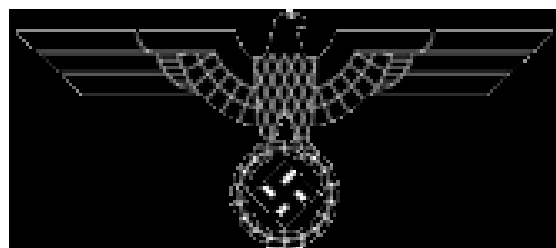
A)

B)

C)

D)

E)

F)

4) Poznejte významné osobnosti československé kultury.

Napište, s jakým **druhem umění** jsou spojovány. Uveďte jejich **díla**.

A)

B)

C)

5. Přečtěte si následující text a odpovězte na otázky a úkoly pod ním:

V První republice se začalo rozvíjet podnikání, včetně filmového. Praha jako hlavní město nového státu soustřeďovala všechny filmový průmysl. V kinech se začaly promítat filmy, které pocházely ze zemí, které Československu zůstaly válkou uzavřeny. K dispozici byla takřka neomezená nabídka z celého tehdejšího filmového světa, která vyvolala vznik nových kinematografických podniků... Česká kinematografie projevila ve třicátých letech velkou životnost. Producenti se snažili vyniknout na mezinárodní scéně a dokázat, že český film je schopen mezinárodní soutěže. V letech 1939-1944 bylo zakázáno 113 českých hraných filmů předválečného období, které nějakým způsobem mohly podporovat národní vědomí či obhajovat ideu české nebo československé státnosti. S příchodem R. Heydricha do Prahy na podzim 1941 byla cenzura ještě zpřísněna. Postupně pak filmová cenzura přešla z ministerstva vnitra do kompetence gestapa.

https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_filmu#Rozvoj_filmu_v_%C4%8Ceskoslovensku, upraveno)

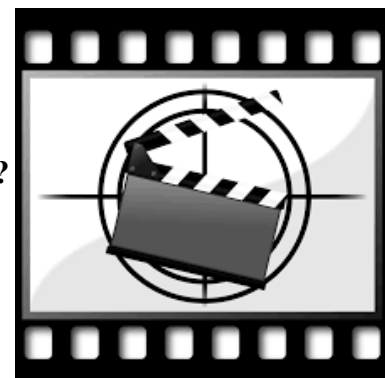
A) Pokuste se charakterizovat podobu filmu za první republiky a porovnejte ji s dnešním moderním filmem (např. výprava, efekty, obsazení, žánr aj.)

B) K jakým změnám došlo ve filmové tvorbě v období druhé světové války?

C) Napište, jaké prvorepublikové filmy a herce znáte.

D) Co to byla tzv. heydrichiáda? Jaký dopad měla pro českou společnost?

E) Které filmy nebo seriály se vrací k tématu první republiky?

6. Prohlédněte si fotografie a obrázky.

Ke každému vytvořte **titulek**.

Pokuste se na základě nich **popsat životní styl** první republiky.

A)

B)

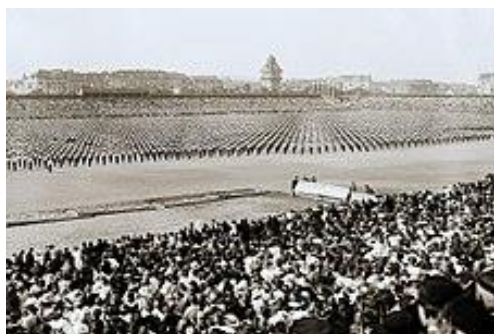
C)

D)

E)

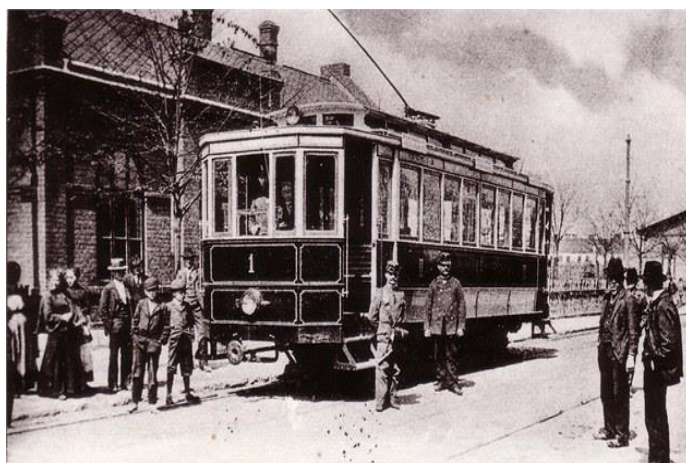
F)

G)

H)

7. Pojmenujte umělecký směr:

- 1) Literární a výtvarné hnutí založené během první světové války, popírá obsah a formu, je založeno na náhodě, nesmyslnosti.
- 2) Směr typický pro české prostředí. Zdůrazňuje hravost, fantazii, cit.
- 3) Zobrazuje něco, co se nachází nad realitou- sny, představy, halucinace.
- 4) Proud obsahující vzpomínky na 1. světovou válku, kterou autoři prožili jako legionáři.
- 5) Směr bránící demokracii a její principy, ale kritizující svou dobu.

8. Poznejte spisovatele:

1)

„Byl jsem spisovatelem, který zemřel velmi mladý, protože jsem onemocněl tuberkulózou. Psal jsem zejména básně, které vycházely ve sbírkách Host do domu a Těžká hodina. Tvořil jsem pod vlivem proletářské poezie. Psal jsem o dělnících, bídě, nemocích aj.“

2)

„Byl jsem básníkem, jehož tvorba prošla mnoha literárními směry, např. poetismem a surrealismem. Mezi mé slavné sbírky patří Žena v množném čísle, Absolutní hrobař, Praha s prsty deště. Byl jsem zarytým komunistou a má tvorba po válce nestála za nic.“

3)

„Mezi žáky a studenty jsem znám především díky básnické sbírce Maminka. Mezi vrchol mé tvorby patří knihy Zhasněte světla, Morový sloup, Býti básníkem aj. Získal jsem Nobelovu cenu za literaturu.“

4)

„Byl jsem lékařem a odpůrcem nacismu, který byl pro svoji činnost v odboji popraven. Napsal jsem novelu Rozmarné léto a román Markéta Lazarová.“

5)

„Zahynul jsem v koncentračním táboře v Osvětimi, do nějž mě nacisté poslali pro můj židovský původ. Jsem autorem románu z fotbalového prostředí Muži v ofsajdu a povídky Bylo nás pět.“

6)

„Byl jsem bohémem, politikem, založil jsem vlastní stranu, vstoupil jsem do Rudé armády, měl jsem dvě manželky. Psal jsem povídky z prostředí politického, novinářského, vojenského...“

9) Přečtěte si ukázkou a splňte úkoly:

"Práskli ho v Sarajevu, milostpane, z revolveru, vědí. Jel tam s tou svou arcikněžnou v automobilu:" "Tak se podívejme, paní Müllerová, v automobilu. Jó, takovej pán si to může dovolit, a ani si nepomyslí, jak taková jízda automobilem může nešťastně skončit. A v Sarajevu k tomu, to je v Bosně, paní Müllerová. To udělali asi Turci. My holt jsme jim tu Bosnu a Hercegovinu neměli brát. Tak vida, paní Müllerová. On je tedy pan arcivévoda už na pravdě boží. Trápil se dlouho?"

A) Napište název díla a jeho autora.

B) Napište stručný obsah díla.

C) Uveďte, kdy dílo vzniklo a jaký je jeho rozsah.

D) Poznejte, z které části knihy je vybrána ukázka.

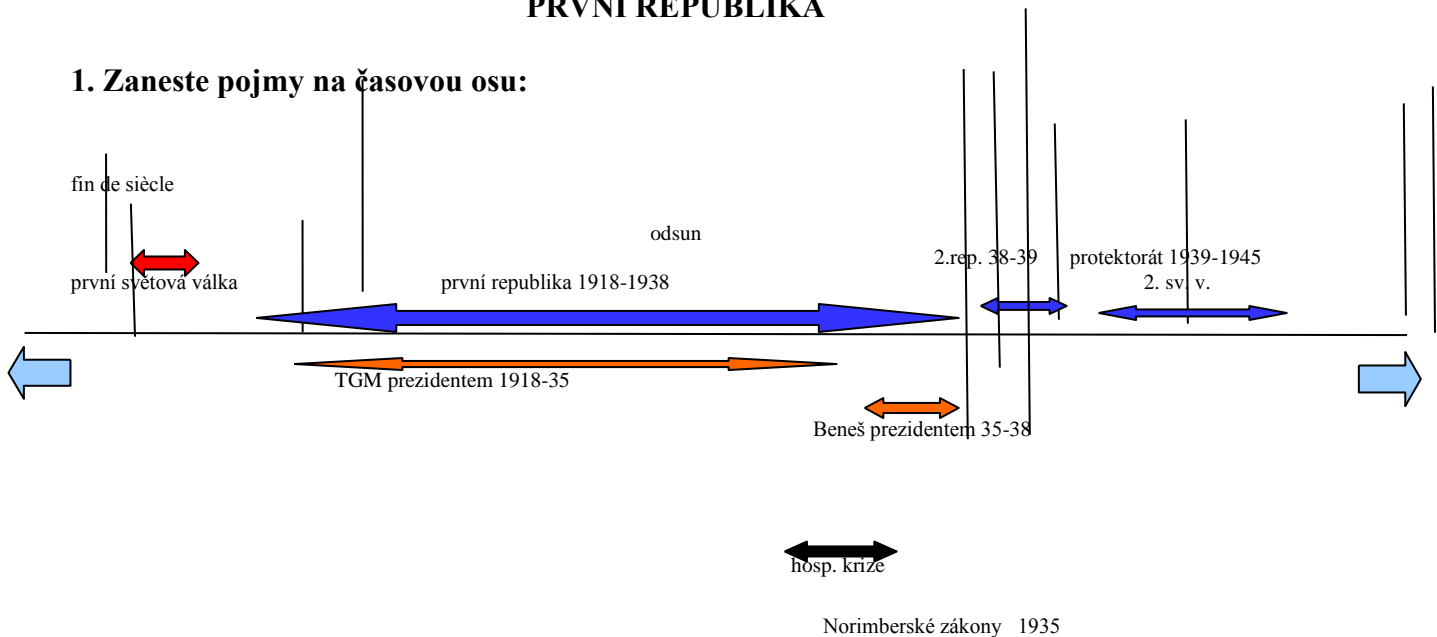
E) Charakterizujte hlavního hrdinu.

F) Porovnejte knihu a její filmové zpracování.

PRACOVNÍ LIST

PRVNÍ REPUBLIKA

1. Zanešte pojmy na časovou osu:

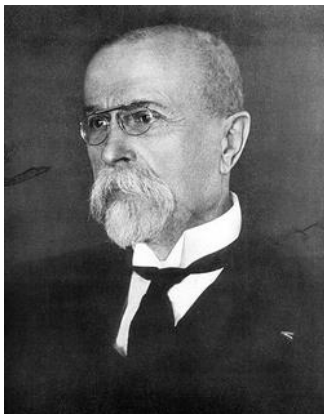

Edvard Beneš prezidentem
první světová válka
fin de siècle
protektorát Čechy a Morava
první republika
velká hospodářská krize
druhá republika
druhá světová válka
Mnichovská dohoda
divoký odsun
TGM prezidentem
Norimberské zákony

2. Poznejte významné osobnosti českých a evropských dějin 1. poloviny 20. století.

Napište jejich **jména** a ke každé uveďte, jaky **vliv** měly na dění a život v Československu.

A)

B)

C)

D)

A) TGM, první prezident, zasadil se o vznik a fungování ČSR

B) Adolf Hitler, říšský kancléř, rozbil ČSR, prosadil Mnichovskou zradu

C) Reinhard Heydrich, nacistický pohlavár, tzv. pražský řezník, strůjce teroru a persekuce v protektorátu

D) sir Nicholas Winton, obchodník, zachránil kolem sedmi set židovských dětí z protektorátu

3. Prohlédněte si symboly 20. století. Napište, jaký byl/je jejich význam a s čím byly/jsou spojovány.

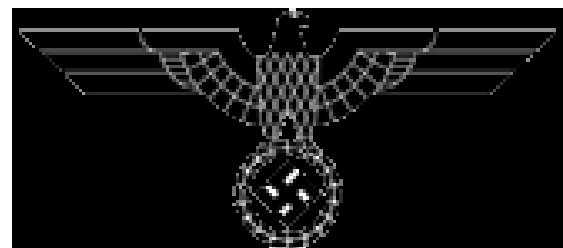
A)

B)

C)

D)

E)

F)

- A) znak komunistické strany v ČSR, hvězda jako symbol přejetý ze SSSR, srp a kladivo znázorňující práci, rudá barva jako revoluce
- B) židovská hvězda s nápisem Jude (Žid), označení všech Židů v okupovaných zemích v 2. sv. v.
- C) nacistická orlice s hákovým křížem, znak nacistické politické strany NSDAP, dnes zneužíváno neonacisty
- D) prapor sokolské tělovýchovné jednoty, Sokol měl za první republiky velký význam
- E) velký státní znak (1918-1938), jsou na něm zobrazeny všechny země ČSR (Čechy, Morava, Slezsko, Slovensko, Podkarpatská Rus) jako důkaz jednoty a síly této země
- F) vlajka Itálie se znakem fašistické strany (pruty a sekyra odkazují na starověký Řím a jeho sílu), dnes zneužíváno extrémní pravicí

4) Poznejte významné osobnosti československé kultury.

Napište, s jakým **druhem umění** jsou spojovány. Uveďte jejich **díla**.

A)

B)

C)

- A) herci Voskovec a Werich, Osvobozené divadlo, filmy Hej rup!, Svět patří nám
- B) Karel Čapek, spisovatel, novinář, dramatik, demokrat a jeden z pátečníků, Hovory s TGM, Bílá nemoc, Italské listy
- C) Franz Kafka, spisovatel, Zámek, Proměna, Proces

5. Přečtěte si následující text a odpovězte na otázky a úkoly pod ním:

V První republice se začalo rozvíjet podnikání, včetně filmového. Praha jako hlavní město nového státu soustředovala všechen filmový průmysl. V kinech se začaly promítat filmy, které pocházely ze zemí, které Československu zůstaly válkou uzavřeny. K dispozici byla

takřka neomezená nabídka z celého tehdejšího filmového světa, která vyvolala vznik nových kinematografických podniků...Česká kinematografie projevila ve třicátých letech velkou životnost. Producenti se snažili vyniknout na mezinárodní scéně a dokázat, že český film je schopen mezinárodní soutěže. V letech 1939-1944 bylo zakázáno 113 českých hraných filmů předválečného období, které nějakým způsobem mohly podporovat národní vědomí či obhajovat ideu české nebo československé státnosti. S příchodem R. Heydricha do Prahy na podzim 1941 byla cenzura ještě zpřísněna. Postupně pak filmová cenzura přešla z ministerstva vnitra do kompetence gestapa.

(https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_filmu#Rozvoj_filmu_v_%C4%8Ceskoslovensku, upraveno)

A) Pokuste se charakterizovat podobu filmu za první republiky a porovnejte ji s dnešním moderním filmem (např. výprava, efekty, obsazení, žánr aj.)

Prvorepublikový film byl zpočátku němý, obvykle točený v interiéru, měl omezenou výpravu, menší počet herců a kratší stopáž, žánrově nebyl různorodý.

Moderní film využívá techniku, efekty, velkolepou výpravu, je barevný a věnuje se často několika žánrům zároveň.

B) K jakým změnám došlo ve filmové tvorbě v období druhé světové války?

Československá kinematografie se ocitla pod naprostou kontrolou německých úřadů. Mnoho filmů bylo zakázáno a někteří herci nemohli hrát (např. židovského původu).

C) Napište, jaké prvorepublikové filmy a herce znáte.

Vlasta Burian, Jan Werich, Jiří Voskovec, Adina Mandlová, Miroslav Marvan, Lída Baarová ad.

D) Co to byla tzv. heydrichiáda? Jaký dopad měla pro českou společnost?

Období teroru a persekuce, které nastolil v protektorátu zastupující říšský protektor R. Heydrich. Skončilo až atentátem na Heydricha.

E) Které filmy nebo seriály se vrací k tématu první republiky?

Četnické humoresky, Četníci z Luhačovic, Hříšní lidé města pražského, První republika, Saturnin, Hovory s TGM aj.

6. Prohlédněte si fotografie a obrázky.

Ke každému vytvořte titulek.

Pokuste se na základě nich popsat životní styl první republiky.

A)

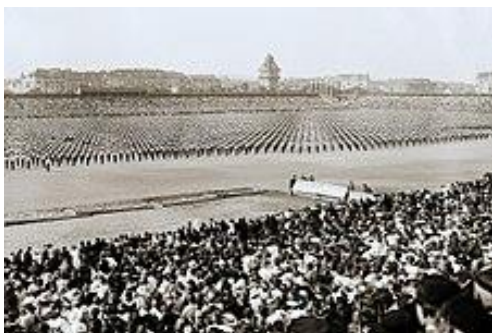
B)

C)

E)

G)

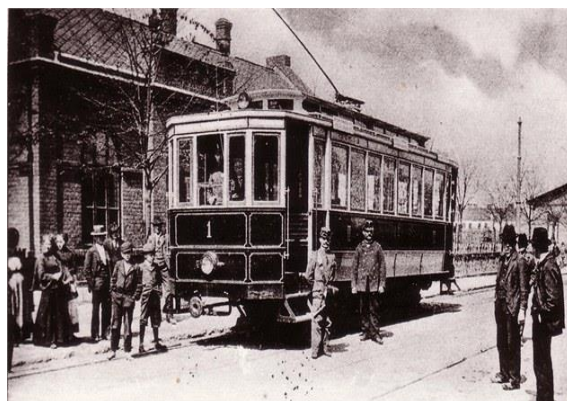
D)

F)

H)

- A) Dámy před hradeckým muzeem
- B) Nezaměstnaní během hospodářské krize
- C) Obchodní centrum
- D) Chráníme hranice
- E) Sokolové brání republiku
- F) Hajlující Němky
- G) Pánská móda
- H) Městská hromadná doprava

Životní styl první republiky byl velmi různorodý. Záleželo, k jaké třídě lidé náleželi. Proměňoval se poměrně dynamicky vzhledem k politickým a hospodářským událostem. Velká krize a snížení životní úrovně nastalo např. s hospodářskou krizí. Celkově se lidé více věnovali kultuře, umění, sportu a cestování. Objevil se film a nové druhy hudby, používalo se

rádio. Objevil se tramping, skaut aj. Vzrostlo národní cítění a nacionalismus.

7. Pojmenujte umělecký směr:

- 1) Literární a výtvarné hnutí založené během první světové války, popírá obsah a formu, je založeno na náhodě, nesmyslnosti. **dadaismus**
- 2) Směr typický pro české prostředí. Zdůrazňuje hravost, fantazii, cit. **poetismus**
- 3) Zobrazuje něco, co se nachází nad realitou- sny, představy, halucinace. **surrealismus**
- 4) Proud obsahující vzpomínky na 1.světovou válku, kterou autoři prožili jako legionáři. **legionářská literatura**
- 5) Směr bránící demokracii a její principy, ale kritizující svou dobu. **demokratický proud**

8. Poznejte spisovatele:

1) Jiří Wolker

„Byl jsem spisovatelem, který zemřel velmi mladý, protože jsem onemocněl tuberkulózou. Psal jsem zejména básně, které vycházely ve sbírkách Host do domu a Těžká hodina. Tvořil jsem pod vlivem proletářské poezie. Psal jsem o dělnících, bídě, nemocích aj.“

2) Vítězslav Nezval

„Byl jsem básníkem, jehož tvorba prošla mnoha literárními směry, např. poetismem a surrealismem. Mezi mé slavné sbírky patří Žena v množném čísle, Absolutní hrobař, Praha s prsty deště. Byl jsem zarytým komunistou a má tvorba po válce nestála za nic.“

3) Jaroslav Seifert

„Mezi žáky a studenty jsem znám především díky básnické sbírce Maminka. Mezi vrchol mé tvorby patří knihy Zhasněte světla, Morový sloup, Býti básníkem aj. Získal jsem Nobelovu cenu za literaturu.“

4) Vladislav Vančura

„Byl jsem lékařem a odpůrcem nacismu, který byl pro svoji činnost v odboji popraven. Napsal jsem novelu Rozmarné léto a román Markéta Lazarová.“

5) Karel Poláček

„Zahynul jsem v koncentračním táboře v Osvětimi, do nějž mě nacisté poslali pro můj židovský původ. Jsem autorem románu z fotbalového prostředí Muži v ofsajdu a povídky Bylo nás pět.“

6) Jaroslav Hašek

„Byl jsem bohémem, politikem, založil jsem vlastní stranu, vstoupil jsem do Rudé armády, měl jsem dvě manželky. Psal jsem povídky z prostředí politického, novinářského, vojenského...“

9) Přečtěte si ukázkou a splňte úkoly:

"Práskli ho v Sarajevu, milostpane, z revolveru, vědí. Jel tam s tou svou arcikněžnou v

automobilu:" "Tak se podívejme, paní Müllerová, v automobilu. Jó, takovej pán si to může dovolit, a ani si nepomyslí, jak taková jízda automobilem může nešťastně skončit. A v Sarajevu k tomu, to je v Bosně, paní Müllerová. To udělali asi Turci. My holt jsme jim tu Bosnu a Hercegovinu neměli brát. Tak vida, paní Müllerová. On je tedy pan arcivévoda už na pravdě boží. Trápil se dlouho?"

A) Napište název díla a jeho autora. Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války, J. Hašek

B) Napište stručný obsah díla. Děj celého díla se točí kolem zajímavé a rozporuplné postavy vojáka a obchodníka se psy Švejka, který během velké války zažívá neuvěřitelná dobrodružství.

C) Uveďte, kdy dílo vzniklo a jaký je jeho rozsah. Ve dvacátých letech, čtyři díly, poslední nedokončený

D) Poznejte, z které části knihy je vybrána ukázka. Ukázka je vybrána ze začátku knihy.

E) Charakterizujte hlavního hrdinu.

Švejk je obyčejný průměrný český člověk, který na první dojem působí jako hlupák, idiot a mluvka. Ve skutečnosti je ale neuvěřitelně inteligentní.

F) Porovnejte knihu a její filmové zpracování.

Filmové zpracování zobrazuje pouze určité knižní části. Je zde zmírněna kritika války a rakouské armády. V knize je věnován prostor zobrazení války jako něčeho naprosto nelidského. Film tuto rovinu naprosto opomíjí a celé téma zpracovává úsměvně.

Použité zdroje:

Internetové zdroje:

www.wikipedia.org

www.csfd.cz

Literatura:

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2*. Praha 2006, SPN.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace II*. Praha 2002, Paseka.

FETTER, W. Richard. KURDYS, Milan. *Nástin dějin literatury*. Praha 1995, Fortuna.

HAŠEK, Jaroslav. *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války I.-IV.*, Praha 2008, Knižní klub.

HOWARD, Michael. *Válka v evropské historii*. Brister & Principal, Brno 1997.

HROCH, Miroslav. *V národním zájmu. FF UK, Praha 1996*.

PEROUTKA, František. *Byl Edvard Beneš vinen?* Společnost E. Beneše, Praha 1996.

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ II*. Praha 2007, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce II*. Praha 2008, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ II*. Praha 2007, Fragment.

Číslo materiálu	9
Název školy	Střední škola obchodní, Belgická 250/29 Praha 2
Autor	Mgr. Máša Brabencová
Tematický celek	Česká meziválečná literatura – charakteristika doby, významné osobnosti, literární směry, představitelé a jejich tvorba)
Ročník	2.-4.ročník SŠO
Datum tvorby	21.12.2018
Anotace	Pracovní list – Česká meziválečná literatura (charakteristika doby, životní styl, významné politické a kulturní osobnosti, umělecké směry, literární díla a jejich filmové zpracování, literárně historický kontext, časová osa, práce s obrázky a texty, úkoly k tématu, interpretace literárních děl)
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k zopakování učiva jako samostatnou práci
Metody a formy výuky	Práce samostatná a ve skupinách Práce s textem a obrazem, řízený rozhovor, čtenářská gramotnost, audiovizuální a infromatická výuka
Cíle výuky	Žák se orientuje v literárně historickém kontextu, rozliší znaky literárních směrů a vyzdvihne aktuální význam literárních děl, vytvoří časovou přímku, interpretuje umělecké dílo, váží si duchovních hodnot, vyhledá, třídí a osvojuje si informace, vyzdvihne významné momenty dějinné historie, přispívá ke zvýšení tolerance v mezilidských vztazích, uznává a podporuje morální hodnoty, tradice a hodnoty svého národa
Učební materiály	Literatura v kostce pro SŠ – Marie Sochrová, Čítanka k Literatuře v kostce pro SŠ- Marie Sochrová, Mapka uměleckých směrů
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

PRACOVNÍ LIST

ČESKÁ MEZIVÁLEČNÁ LITERATURA

1) Pomocí klíče rozluštěte slova:

Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

A) 17 1 25 15 16 1 3 17 4 14 11 16 24 5

B) 11 3 7 16 6 15 5 1 16

C) 8 5 23 16 23 9 4 23

D) 9 15 16 2 22 6 25 23 24 5 21 1 5 13 5

E) 2 3 1 15 19 17 5 26 3 24

2) Poznejte literární směr:

protářleská ziepoe

smussurreali

tipoesmus

kágiolenářs lirateratu

dekramotický oudpr

garavantda

3) Zanešte pojmy na časovou osu:

vysídlení Němců

první světová válka

druhá světová válka

vznik Československa

nástup České moderny

velká hospodářská krize

odstoupení pohraničí

Manifest českých spisovatelů

heydrichiáda

4) Poznejte spisovatele:

A)

„Narodil jsem se roku 1890 a zemřel jsem roku 1938. Byl jsem spisovatelem, novinářem a ředitelem Vinohradského divadla. V mojí vile se scházeli tzv. pátečníci včetně T. G. Masaryka. Můj bratr byl také spisovatel a významný malíř.“

B)

„Byl jsem představitelem psychologické prózy. Napsal jsem román Petrolejové lampy a román Neviditelný.“

C)

„Moji tvorbu inspirovalo prostředí Zakarpatské Ukrajiny. Napsal jsem román Nikola Šuhaj loupežník.“

D)

„Bojoval jsem v I. sv. válce na ruské frontě, což mi umožnilo přeběhnout na druhou stranu. Pobyl jsem si v zajateckém táboře a potom jsem se stal legionářem. Válečné roky velmi ovlivnily moji tvorbu. Napsal jsem divadelní hru Plukovník Švec. Po převratu v roce 1948 jsem byl nežádoucím spisovatelem a moje díla přestala vycházet. Naštěstí jsem se toho už nedožil.“

E)

„Byl jsem spisovatelem, malířem, fotografem, ilustrátorem a grafikem. Ilustroval jsem knížku Povídání o pejskovi a kočičce. Napsal jsem díla Lelio, Kulhavý poutník a Stín kapradiny. Zemřel jsem během války v koncentračním táboře.“

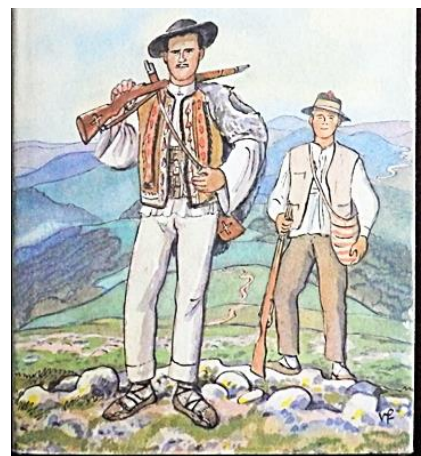
5) Prohlédněte si následující fotografie. Každá z nich je spojena s některým ze spisovatelů.

Poznáte s jakým? Svoji odpověď zdůvodněte.

B)

A)

C)

D)

6) Přečtěte si pozorně ukázkou a vypracujte úkoly pod textem:

1. ROBOT: Pane, pověz, jak udržet život.

ALQUIST: Řekl jsem – řekl jsem, že máte nalézt lidi. Jen lidé mohou plodit. Obnovit život. Vrátit všechno, co bylo. Roboti, prosím vás proboha, hledejte je!

3. ROBOT: Všechno jsme prohledali, pane. Není lidí.

ALQUIST: Ó – ó – ó, proč jste je zahubili!

1. ROBOT: Chtěli jsme být jako lidé. Chtěli jsme se stát lidmi.

RADIUS: Chtěli jsme žít. Jsme schopnější. Naučili jsme se všemu. Dovedeme všechno.

ROBOT: Dali jste nám zbraně. Museli jsme se stát pány.

3. ROBOT: Pane, poznali jsme chyby lidí.

DAMON: Musíte zabíjet a panovat, chcete-li být jako lidé. Čtěte dějiny! Čtěte lidské knihy! Musíte panovat a vraždit, chcete-li být lidmi!

ALQUIST: Ach Domine, nic není člověku cizejšího než jeho obraz.

3. ROBOT: Vyhyneme, nedáš-li nám rozmnožit se.

ALQUIST: Oh jen pojďte! Jakže, věci, jakže, otroci, vy byste se chtěli ještě rozmnožovat? Chcete-li žít, plemenejte se jako zvířata!

2. ROBOT: Lidé nám nedali plemenit se.

3. ROBOT: Nauč nás dělat Roboty.

DAMON: Budeme rodit strojem. Postavíme tisíc parních matek. Vychrlíme z nich řeku života. Samý život! Samé Roboty! Samé Roboty!

ALQUIST: Roboti nejsou život. Roboti jsou stroje.

1. ROBOT: Byli jsme stroje, pane; ale z hrůzy a bolesti stali jsme se –

ALQUIST: Čím?

ROBOT: – stali jsme se dušemi.

a) Poznejte dílo a autora.

b) Napište stručný obsah ukázky i celého díla.

c) Zařaďte dílo do literárního a dobového kontextu.

d) Určete, o jaký literární druh se jedná.

e) Popište jazyk použitý v ukázce.

f) Charakterizujte postavu Alquista.

g) Jaký je cíl robotů?

h) Myslíte, že je dílo aktuální? Svoji odpověď zdůvodněte.

ch) Znáte i jiné dílo (seriál/film), které by se zabývalo podobným tématem? Pokud ano, uveďte jeho název a napište stručný obsah.

7) Prohlédněte si následující skupiny spisovatelů. Na každém řádku je jeden, který mezi ostatní nepatří. Poznate kdo a proč?

Karel Čapek - Eduard Bass – Vladislav Vančura – Karel Poláček

Jakub Deml - Josef Durych - Jan Zahradníček – Markéta Glazarová

Alois Jirásek – Josef Pekař – Karel Schulz – Václav Kaplický

Jiří Karásek ze Lvovic - Ivan Olbracht – Marie Majerová – Julius Fučík

8) Poznejte literární dílo a jeho autora.

A) „Ženo plamene

Ženo jež se mi vracíš v kartách

Ženo mých Tantalových muk

Ženo s očima kolovrátku

Ženo s větrným mlýnem perletí

Ženo ukrutná jak malarie

B)

Já nejsem žena,

já jsem hrob.

Dvě oči na mně stojí, jako dvě svíčky,

co na podzim hoří za dušičky,

a nikdo se nade mnou nemodlí.

I žena chce svět lepší a jinačí

a žena jen pláče, když ruce na to jí nestačí."

Večer

mnoho milenců smutných je,

že to, co žít mohlo, nežije,

a mnozí ani smutní nejsou,

protože to nedovedou.

C)

Zvoní zvoní zrady zvon zrady zvon

Čí ruce ho rozhoupaly

Francie sladká hrdý Albion

a my jsme je milovali

Viděl jsem slzy v očích žen

*viděl jsem pěstě zaťaté
Počkejte málo málo jen
však vy nás poznáte*

Vyberte si jednu z ukázek, pozorně si ji přečtete a odpovězte na otázky:

- a) Jaký je v básni použit rým?
- b) Jaké je rýmové schéma?
- c) Jaké jsou hlavní motivy básně?
- d) Nachází se v básni umělecké prostředky? Uveďte jaké.

9) Prohlédněte si obrázky/fotografie. Ka každé vytvořte titulek/název. Pokuste se je zařadit do historického kontextu.

A)

B)

C)

D)

E)

PRACOVNÍ LIST

ČESKÁ MEZIVÁLEČNÁ LITERATURA

1) Pomocí klíče rozluštěte slova:

Ke každému heslu napište jeho stručný obsah:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
5	14	2	13	3	8	7	22	16	12	24	11	9	15	6	17	20	1	23	26	4	25	10	18	19	21

A) 17 1 25 15 16 1 3 17 4 14 11 16 24 5 **PRVNÍ REPUBLIKA** (stát existující na území dnešní České republiky, Slovenské republiky a části Ukrajiny v letech 1918-1938)

B) 11 3 7 16 6 15 5 1 16 **LEGIONÁŘI** (českoslovenští vojáci bojující během první světové války na straně Trojdohody na francouzské, italské a ruské frontě)

C) 8 5 23 16 23 9 4 23 **FAŠISMUS** (nacionální pravicový směr vzniklý po válce v Itálii)

D) 9 15 16 2 22 6 25 23 24 5 21 1 5 13 5 **MNICHOVSKÁ ZRADA** (dohoda o odstoupení československého pohraničí uzavřená mezi Itálií, Francií, Německem a Anglií v roce 1938)

E) 2 3 1 15 19 17 5 26 3 24 **ČERNÝ PÁTEK** (krach newyorské burzy, kterým začala velká hospodářská krize)

2) Poznejte literární směr:

protářleská ziepoe **proletářská poezie**

smussurreali **surrealismus**

típoesmus **poetismus**

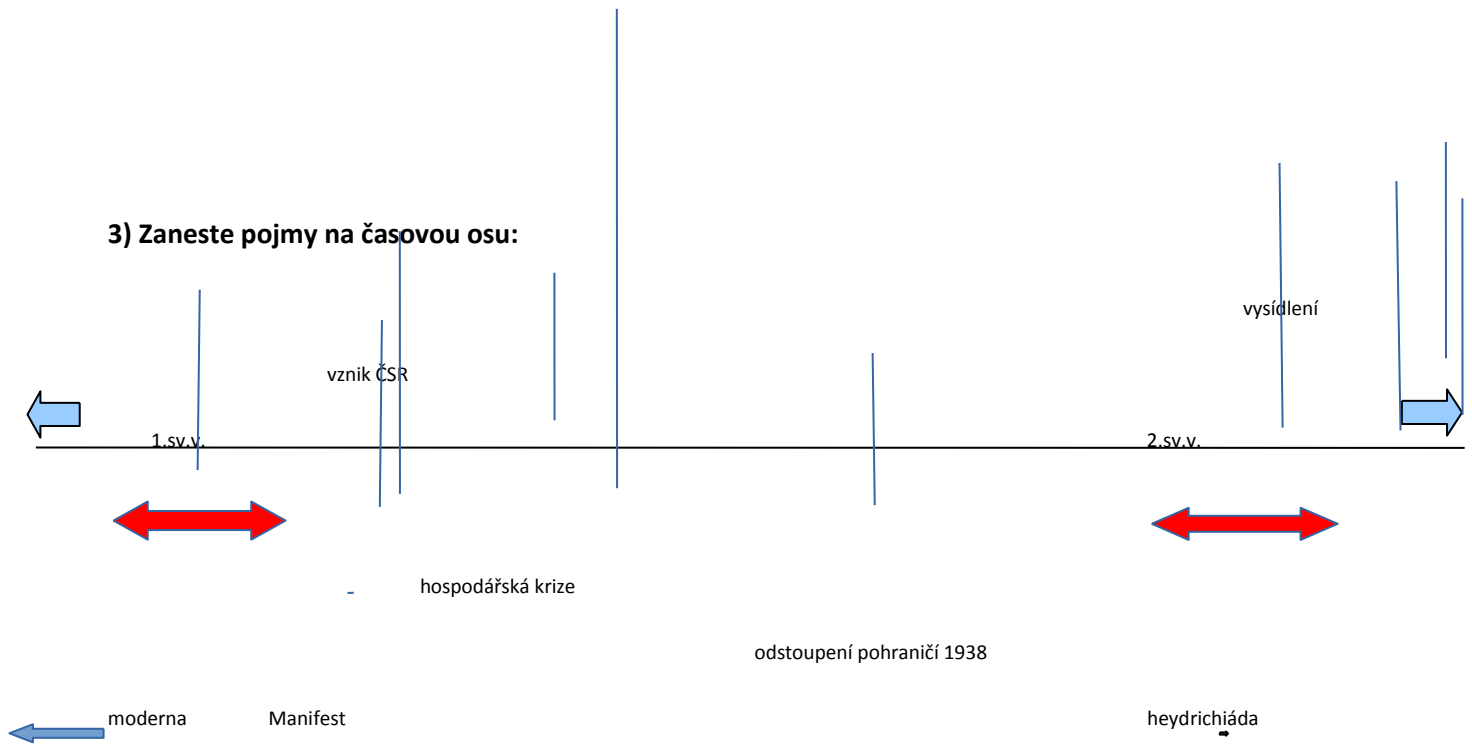
kágiolenáři lirateratu **legionářská literatura**

dekramotický oudpr **demokratický proud**

garavantda **avantgarda**

3) Zanešte pojmy na časovou osu:

vysídlení Němců

první světová válka

druhá světová válka

vznik Československa

nástup České moderny

velká hospodářská krize

odstoupení pohraničí

Manifest českých spisovatelů

heydrichiáda

4) Poznejte spisovatele:

A) Karel Čapek

„Narodil jsem se roku 1890 a zemřel jsem roku 1938. Byl jsem spisovatelem, novinářem a ředitelem Vinohradského divadla. V mojí vile se scházeli tzv. pátečníci včetně T. G. Masaryka. Můj bratr byl také spisovatel a významný malíř.“

B) Jaroslav Havlíček

„Byl jsem představitelem psychologické prózy. Napsal jsem román Petrolejové lampy a román Neviditelný.“

C) Ivan Olbracht

„Moji tvorbu inspirovalo prostředí Zakarpatské Ukrajiny. Napsal jsem román o Nikola Šuhaj loupežník.“

D) Rudolf Medek

„Bojoval jsem v 1. sv. válce na ruské frontě, což mi umožnilo přeběhnout na druhou stranu. Pobl jsem si v zajateckém táboře a potom jsem se stal legionářem. Válečné roky velmi ovlivnily moji tvorbu. Napsal jsem divadelní hru Plukovník Švec. Po převratu v roce 1948 jsem byl nežádoucím spisovatelem a moje díla přestala vycházet. Naštěstí jsem se toho už nedožil.“

E) Josef Čapek

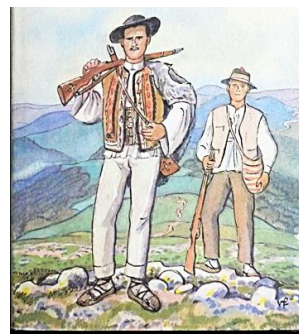
„Byl jsem spisovatelem, malířem, fotografem, ilustrátorem a grafikem. Ilustroval jsem knížku Povídání o pejskovi a kočičce. Napsal jsem díla Lélío, Kulhavý poutník a Stín kapradiny. Zemřel jsem během války v koncentračním táboře.“

5) Prohlédněte si následující fotografie. Každá z nich je spojena s některým ze spisovatelů.

Poznáte s jakým? Svoji odpověď zdůvodněte.

B)

A)

C)

D)

A) ukázka z filmu R.U.R. , natočeno podle stejnojmenné hry K. Čapka

B) přebal knihy, Nikola Šuhaj loupežník, Ivan Olbracht

C) fotografie hrobaře při práci, odkaz na básnickou sbírku V. Nezvala Absolutní hrobař

D) Lidé z maringotek, povídková kniha E. Basse

6) Přečtěte si pozorně ukázkou a vypracujte úkoly pod textem:

1. ROBOT: Pane, pověz, jak udržet život.

ALQUIST: Řekl jsem – řekl jsem, že máte nalézt lidi. Jen lidé mohou plodit. Obnovit život. Vrátit všechno, co bylo. Roboti, prosím vás proboha, hledejte je!

3. ROBOT: Všechno jsme prohledali, pane. Není lidí.

ALQUIST: Ó – ó – ó, proč jste je zahubili!

1. ROBOT: Chtěli jsme být jako lidé. Chtěli jsme se stát lidmi.

RADIUS: Chtěli jsme žít. Jsme schopnější. Naučili jsme se všemu. Dovedeme všechno.

ROBOT: Dali jste nám zbraně. Museli jsme se stát pány.

3. ROBOT: Pane, poznali jsme chyby lidí.

DAMON: Musíte zabíjet a panovat, chcete-li být jako lidé. Čtete dějiny! Čtete lidské knihy! Musíte panovat a vraždit, chcete-li být lidmi!

ALQUIST: Ach Domine, nic není člověku cizejšího než jeho obraz.

3. ROBOT: Vyhyneme, nedáš-li nám rozmnožit se.

ALQUIST: Oh jen pojďte! Jakže, věci, jakže, otroci, vy byste se chtěli ještě rozmnožovat? Chcete-li žít, plemene se jako zvířata!

2. ROBOT: Lidé nám nedali plemenit se.

3. ROBOT: Nauč nás dělat Roboty.

DAMON: Budeme rodit strojem. Postavíme tisíc parních matek. Vychrlíme z nich řeku života. Samý život! Samé Roboty! Samé Roboty!

ALQUIST: Roboti nejsou život. Roboti jsou stroje.

1. ROBOT: Byli jsme stroje, pane; ale z hrůzy a bolesti stali jsme se –

ALQUIST: Čím?

ROBOT: – stali jsme se dušemi.

a) Poznejte dílo a autora.

b) Napište stručný obsah ukázky i celého díla.

c) **Zařad'te dílo do literárního a dobového kontextu.**

d) **Určete, o jaký literární druh se jedná.**

e) **Popište jazyk použitý v ukázce.**

f) **Charakterizujte postavu Alquista.**

g) **Jaký je cíl robotů?**

h) **Myslíte, že je dílo aktuální? Svoji odpověď zdůvodněte.**

ch) **Znáte i jiné dílo (seriál/film), které by se zabývalo podobným tématem? Pokud ano, uveďte jeho název a napište stručný obsah.**

a) K. Čapek, R. U. R.

b) Ukázka je vybrána ze závěru hry. Roboti z nenávisti vyvraždili všechny lidi, ale zjišťují, že se sami stali lidmi. Dílo je varováním před zneužitím techniky- před používáním robotů a jejich síly a práce.

c) Dílo vzniká v roce 1921, v poválečné ČSR, je jedním z děl demokratického proudu.

d) drama

e) spisovný, stručné vyjadřování, krátké věty

f) Člověk, který sestrojil a pomáhal s výrobou robotů. Pracoval manuálně, a proto ho roboti jako jediného člověka ušetřili.

g) Zničit lidstvo a začít se sami množit.

h) Samozřejmě. Nebezpečí zneužití techniky je právě nyní velmi aktuální.

ch) Ano, např. Matrix. Stroje se snaží zlikvidovat populaci. Já, robot. Roboti jsou v blízké budoucnosti běžnou součástí společnosti a jeden z nich je obviněn z vraždy člověka.

7) Prohlédněte si následující skupiny spisovatelů. Na každém řádku je jeden, který mezi ostatní nepatří. Poznáte kdo a proč?

Karel Čapek - Eduard Bass – Vladislav Vančura – Karel Poláček (demokratický proud)

Jakub Deml - Josef Durych - Jan Zahradníček – Markéta Glazarová (katolická moderna, krom toho je spisovatelčino křestní jméno Jarmila)

Alois Jirásek – Josef Pekař – Karel Schulz – Václav Kaplický (Pekař byl historiograf a historik, ne spisovatel hist. románů)

Jiří Karásek ze Lvovic - Ivan Olbracht – Marie Majerová – Julius Fučík (Karásek spadá do jiné dekády a nebyl levicově orientovaný)

8) Poznejte literární dílo a jeho autora.

A) „Ženo plamene

Ženo jež se mi vracíš v kartách

Ženo mých Tantalových muk

Ženo s očima kolovrátku

Ženo s větrným mlýnem perleti

Ženo ukrutná jak malarie

B)

Já nejsem žena,

já jsem hrob.

Dvě oči na mně stojí, jako dvě svíčky,

co na podzim hoří za dušičky,

a nikdo se nade mnou nemodlí.

I žena chce svět lepší a jinačí

a žena jen pláče, když ruce na to jí nestačí."

Večer

mnoho milenců smutných je,

že to, co žít mohlo, nežije,

a mnozí ani smutní nejsou,

protože to nedovedou.

C)

Zvoní zvoní zrady zvon zrady zvon

Čí ruce ho rozhoupaly

Francie sladká hrdý Albion

a my jsme je milovali

Viděl jsem slzy v očích žen

viděl jsem pěstě zaťaté

Počkejte málo málo jen

však vy nás poznáte

A) V. Nezval, Žena v množném čísle

B) J. Wolker, Těžká hodina, Balada o nenarozeném dítěti

C) F. Halas, Torzo naděje

Vyberte si jednu z ukázek, pozorně si ji přečtete a odpovězte na otázky:

a) Jaký je v básni použit rým?

b) Jaké je rýmové schéma?

c) Jaké jsou hlavní motivy básně?

d) Nachází se v básni umělecké prostředky? Uveďte jaké.

C)

a) vázaná poezie, střídavý

b) abab

c) zklamání, zrada, rozhořčení, naděje, odvaha

d) anafora (zvoní zvoní), archaismus (pěstě)

9) Prohlédněte si obrázky/fotografie. Ka každé vytvořte titulky/název. Pokuste se je zařadit do historického kontextu.

A)

B)

C)

D)

E)

A) Český lev vítězí (rok 1918, poražení Rakouska-Uherska, vznik ČSR)

B) V chřtánu (Daladier a Chamberlain nabízí ČSR Hitlerovi, 1938, Mnichov)

C) Nový patron (pověst o českém hrdinovi, tzv. Péřákově, který měl naši zem chránit během války před nacisty)

D) Hrdina se vrací (vítání TGM, Praha 1918)

E) Svatba roku (karikatura reagující na uzavření spojenecké smlouvy mezi Německem a SSSR)

Použité zdroje:

Internetové zdroje:

www.wikipedia.org

www.csfd.cz

Literatura:

ČAPEK, Karel. *R.U.R.* Praha 2004, Artur.

ČORNEJ, Petr. ČORNEJOVÁ, Ivana. PARKAN, František. *Dějepis 2.* Praha 2006, SPN.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny evropské civilizace II.* Praha 2002, Paseka.

FETTER, W. Richard. KURDYS, Milan. *Nástin dějin literatury.* Praha 1995, Fortuna.

HALAS, František. *Torzo naděje.* Praha 1980, Československý spisovatel.

HAŠEK, Jaroslav. *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války I.-IV.*, Praha 2008, Knižní klub.

HOWARD, Michael. *Válka v evropské historii.* Brrister & Principal, Brno 1997.

HROCH, Miroslav. *V národním zájmu. FF UK, Praha 1996.*

NEZVAL, Vítězslav. *Žena v množném čísle.* Praha 1998, Kentaur.

PEROUTKA, František. *Byl Edvard Beneš vinen?* Společnost E. Beneše, Praha 1996.

SOCHROVÁ, Marie. *Čítanka k literatuře v kostce pro SŠ II.* Praha 2007, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis v kostce II.* Praha 2008, Fragment.

SOCHROVÁ, Marie. *Literatura v kostce pro SŠ II.* Praha 2007, Fragment.

WOLKER, Jiří. *Těžká hodina.* Praha 2008, Grada.